

Notitie aanpassingen Omgevingsplan – Omgevingswaarden

**Versie 2.0
Oktober 2017**

1	Inleiding	3
2	Omgevingswaarden	5
2.1	Relevante waarden voor het Omgevingsplan	5
2.2	Ontwikkeling van omgevingswaarden	6
2.3	Wat is relevant in/voor het Omgevingsplan?	6
2.3.1	Aardkundige en geomorfologische waarden	10
2.3.2	Monumenten en cultuurhistorisch waardevolle objecten	10
2.3.3	Cultuurhistorisch waardevolle vlakken	12
2.3.4	Peelrandbreuk	13
2.4	Reikwijdte van deze aanvullende notitie	13
3	Uitwerking van de omgevingswaarden	15
3.1	Aardkundige en geomorfologische waarden	15
3.1.1	Verordening ruimte – provinciaal beleid	15
3.1.2	Bestemmingsplan buitengebied 2005	16
3.1.3	Peelrandbreuk	17
3.2	Monumenten en cultuurhistorisch waardevolle objecten	19
3.2.1	Rijks- en gemeentelijke monumenten	19
3.2.2	Gemeentelijke monumenten en cultuurhistorisch waardevolle objecten – verbeelding	19
3.2.3	Beschrijving van cultuurhistorisch waardevolle (karakteristieke) panden	21
3.2.4	Nieuw aan te wijzen cultuurhistorisch waardevolle objecten	22
3.3	Cultuurhistorisch waardevolle vlakken / structuren	22
3.4	Waardevolle ensembles	22
3.4.1	Berkhoek 14	23
3.4.2	Neerbroek	24
3.4.3	Neerbroek	25
3.4.4	Elzen	27
3.4.5	Kleine Burgt	29
3.4.6	Op te nemen vlakken voor ensembles	31
3.5	Waardevolle akkers en akkercomplexen	33
3.5.1	Oude landbouwgronden De Burgt – Bovenstehuis	33
3.5.2	Middeleeuwse cultuurgronden Biesthoek – De Elzen	35
3.5.3	Landbouwgronden Peelsehuis	36
3.5.4	Ronddeel en historische akkers Berkhoek	37
3.5.5	Middeleeuwse akkers Putakker	39
3.5.6	Kampenlandschap van het Leurke	40
3.5.7	Overige aangedragen cultuurhistorisch waardevolle vlakken	41
3.6	Overige omgevingswaarden en waardevolle aspecten	42
3.6.1	Onverharde paden, bomenrijen en laanelementen	42
3.6.2	(Grens)Waterlopen	43
3.6.3	Bosjes	44
4	Bijlagen	47
4.1	Overzicht van figuren en tabellen	48
4.2	Overzicht potentiële en aangedragen waardevolle objecten	49

1 Inleiding

Begin 2017 heeft de gemeente Boekel het ontwerp bestemmingsplan “*Omgevingsplan buitengebied 2016*” (verder het Omgevingsplan) vrijgegeven voor zienswijzen. Het plan beoogt het ruimtelijke kader te regelen voor het buitengebied van Boekel voor langere termijn. Hierbij wordt via een pilot-proces onder de Crisis- en herstelwet (Chw) vooruitgelopen op de aankomende Omgevingswet. Het Omgevingsplan is vernieuwend op diverse punten en probeert onder meer los te laten: dingen die ergens al geregeld zijn, hoeven niet eens geregeld te worden. Ook moet het Omgevingsplan de procedures vereenvoudigen en goedkoper maken en meer over laten aan initiatiefnemers of pas aan de orde te stellen als er initiatieven zijn (uitgestelde onderzoek en toetsing).

Tijdens de termijn van zienswijzen zijn er reacties ingediend door diverse partijen. Deze zijn behandeld in de Nota van Zienswijzen die bij het vast te stellen Omgevingsplan hoort. Een aantal van die zienswijzen heeft geleid tot aanpassing van het Omgevingsplan. Over de “omgevingswaarden” zijn meerdere zienswijzen ingediend die eigenlijk van gelijke strekking zijn: bepaalde kwaliteiten en waarden die van belang worden geacht voor de fysieke leefomgeving komen onvoldoende aan bod in het Omgevingsplan. Zowel in beschrijvende zin als in beschermende zin. In sommige reacties wordt ook gesteld dat de gemeente moet investeren in de waarden. Er wordt een ambitie beschreven. Het voorstel aan de gemeenteraad is om dit aan te vullen in het vast te stellen Omgevingsplan. Voorliggende notitie is daarvoor bedoeld.

In deze notitie worden allereerst de verschillende relevante omgevingswaarden benoemd die van belang zijn in het Omgevingsplan. Hierbij beperkt de notitie zich tot die waarden die naar zeggen van diverse appellanten onvoldoende tot hun recht komen in het Omgevingsplan. Vervolgens worden de aspecten die aanvulling behoeven inhoudelijk beschreven. Op hoofdlijnen, zoals past binnen de doelstelling van het Omgevingsplan. Uiteindelijk leidt dit tot een beschrijving van aanvullende regels en de verbeelding die in het definitieve Omgevingsplan worden opgenomen.

Deze notitie is uiteindelijk een bijlage bij het Omgevingsplan. De regels en verbeelding van het vastgestelde Omgevingsplan zijn bindend bij ontwikkelingen en aanvragen.

2 Omgevingswaarden

Omgevingswaarden: een omgevingswaarde is, kort gezegd, een maatstaf voor de staat of kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Het Besluit kwaliteit leefomgeving, die bij de Omgevingswet hoort, bevat bijvoorbeeld omgevingswaarden voor luchtkwaliteit en de kwaliteit van oppervlaktewater, grondwater en zwemwater. Voor de waterkwaliteit gaat het bijvoorbeeld om tientallen stoffen (bijvoorbeeld benzeen) waarvoor afzonderlijke waarden zijn gesteld (kwantitatief). Deze zijn in het besluit opgenomen en daarmee 'hard'. Het Omgevingsbesluit regelt bijvoorbeeld ook of een bestuursorgaan omgevingswaarden mag stellen in aanvulling op of afwijking van die van het Rijk en wat er allemaal als omgevingswaarden moet worden meegenomen.

Duidelijk is dat er verschillende omgevingswaarden zijn en dat niet alles in handen van de gemeente ligt of in getallen is uit te drukken. Waar het in het Omgevingsplan om gaat zijn de omgevingswaarden waar de gemeente iets over kan, mag of moet vastleggen en die in Boekel ook relevant is. Een concreet voorbeeld is geur. Dit is in het ontwerp Omgevingsplan inmiddels goed geregeld en vastgelegd. Anderzijds zit er in het Omgevingsplan geen beschermingsregiem ten aanzien van bestaande aardkundige waarden.

2.1 Relevante waarden voor het Omgevingsplan

Waar het Omgevingsplan, naar aanleiding van de ingediende zienswijzen, volgens sommige indieners tekort schiet zijn de volgende onderwerpen / omgevingswaarden:

- a. (bescherming en ontwikkeling van) archeologische waarden;
- b. (bescherming en ontwikkeling van) aardkundige en geomorfologische waarden;
- c. (bescherming en ontwikkeling van) landschappelijke waarden;
- d. (bescherming en ontwikkeling van) ecologische en natuurwaarden;
- e. (bescherming van) monumentale en waardevolle bomen en houtopstanden;
- f. (bescherming en ontwikkeling van) monumentale en cultuurhistorisch waardevolle panden en objecten;
- g. (ontwikkeling van) recreatieve structuren / paden en routes;
- h. (bescherming van) cultuurhistorisch waardevolle vlakken, ensembles en structuren;
- i. (bescherming en ontwikkeling van) de peelrandbreuk;
- j. (bescherming en ontwikkeling van) waterlopen, waterkwaliteit en waterkwantiteit;
- k. (bescherming en ontwikkeling van) wijstgronden;
- l. (bescherming van) de bodem;
- m. (bescherming van) leefgebieden voor dassen en struweelvogels;

Het betreft hier dus voornamelijk zogenaamde 'kwalitatieve waarden'. Dat wil zeggen, omgevingsaspecten die van belang (kunnen) zijn voor de kwaliteit van de fysieke leefomgeving voor een ieder, maar waar geen kwantitatieve norm aan te koppelen is. Er is geen grens vast te leggen om te bepalen "tot hier en niet verder!". De uitzonderingen die meer kwantitatief benaderd zouden kunnen worden zijn de aspecten waterkwaliteit en – kwantiteit en gedeeltelijk ook de bodembescherming.

Dit heeft tot gevolg dat deze waarden ook beoordeeld moeten worden, voor zover die waarden in het geding zijn of komen. En iemand moet daar iets over zeggen: voldoet het of niet? Vaak is daar een deskundige bij betrokken, maar soms kunnen zaken ook ambtshalve worden beoordeeld en kan er gewoon vergunning worden verleend. Dat laatste gebeurt bijvoorbeeld nog altijd in gemeenten waar welstandsbeleid wordt gevoerd.

In alle gevallen moet voor deze aspecten in het Omgevingsplan wel aangegeven worden wat acceptabel is en wat niet. En omdat deze waarden kwalitatief van aard zijn, is de lijn tussen wel en niet in alle gevallen vaag. Er is ruimte voor interpretatie en flexibiliteit. Dat laatste past ook prima bij de bedoelingen van het Omgevingsplan: ruimte voor flexibiliteit, om hier wat te

geven en daar wat te nemen, om mensen ook keuzes te geven en verantwoordelijkheid te laten nemen voor hun eigen omgeving. Zonder daarbij stuk te lopen in allerlei regels.

Dit maakt wel noodzakelijk dat de omgevingswaarden waar je iets mee moet of wilt worden beschreven en op z'n minst een indicatie wordt gegeven van waar je naar toe wilt als gemeente. En wat je zeker niet wilt. In kwalitatieve termen vaak. Een goed en bestaand voorbeeld hiervan is de kwaliteitsgids "Vitaal buitengebied Boekel" als het om de bestaande en gewenste landschappelijke waarden in de Boekelse omgeving gaat. Deze kwaliteitsgids zal in deze notitie ook inhoudelijk veelvuldig terugkomen, juist omdat daarin al een uitgebreide analyse, visie en richtlijn voor diverse omgevingswaarden is opgenomen.

2.2 Ontwikkeling van omgevingswaarden

Diverse zienswijzen stellen dat het plan onvoldoende voorziet in dwingende acties of uitvoeringsplannen die strekken ter verbetering van de bestaande en gewenste omgevingswaarden. Dat klopt!

Het Omgevingsplan is geen uitvoeringsprogramma dat tot doel heeft om de gewenste omgevingskwaliteit te realiseren. Het Omgevingsplan is en blijft een instrument dat het bestaande en toegestane gebruik regelt. In die gevallen dat er ontwikkelingen aan de orde zijn of als er sprake is van bouwen of het uitvoeren van werken en werkzaamheden, voorziet het Omgevingsplan in regels die leiden tot een zorgvuldige afweging van de relevante omgevingswaarden. Indien er sprake is van zwaardere ontwikkelingen is er ook altijd sprake van een vereiste kwaliteitsverbetering.

Hierbij is één van de belangrijkste onderdelen de beleidsvisie "Vitaal Buitengebied Boekel". Maar ook andere beleidsregels gelden bij het invullen van die kwaliteitsverbetering. Deze regels zijn rechtstreeks gekoppeld aan alle gronden via de gebieddekkende functies uit artikel 1 tot en met 4 van het Omgevingsplan. Op onderdelen worden deze beschrijvingen nog aangescherpt. Mede op grond van deze notitie de zienswijzen. Boekel hanteert hierbij, zoals gebruikelijk, het uitgangspunt dat initiatiefnemers zelf kunnen kiezen welke verbeteringen ze willen realiseren. Uiteraard binnen de spelregels die daarvoor in de betreffende beleidsregels zijn opgenomen.

2.3 Wat is relevant in/voor het Omgevingsplan?

Voordat de reikwijdte van deze notitie wordt bepaald moeten we de relevante omgevingsaspecten uitsélectioneren. Hoewel de omgevingswet uitgaat van een volledig integraal instrument en integrale afweging, voorziet het voorliggende pilot-plan daar nog niet in. Niet alles mogen en willen we op dit moment regelen in het Omgevingsplan. Dit beperkt ook de inhoudelijke scope van het plan.

Daarnaast is de bescherming van een aantal omgevingsaspecten niet aan de gemeente. Wettelijk is dat ergens anders geregeld. Of ligt het in handen van een ander bevoegd gezag. Het waterschap regelt bijvoorbeeld alle zaken voor waterkwaliteit en kwantiteit. Met haar eigen vergunningenstelsel. Daar waar dit relevant is voor ontwikkelingen in het Omgevingsplan, wordt door de regels verwezen naar dat bevoegde gezag. De bescherming van de bodem kan op meerdere plaatsen zijn geregeld. In de landelijke wetgeving, maar gemeenten en provincies kunnen ook aanvullend beleid hebben. In Boekel valt de bodembescherming geheel onder het wettelijke kader (rijksregels). Het heeft geen toegevoegde waarde om in het Omgevingsplan hier iets over te regelen. Dit is in het kader van het voorkomen van overbodige regels zelfs onwenselijk. Het aspect bodemkwaliteit is derhalve geen onderdeel van het Omgevingsplan.

Zo zijn er meer niet relevante omgevingsaspecten die benoemd kunnen worden. Van het lijstje uit paragraaf 2.1 moet derhalve een verkorte lijst relevante omgevingsaspecten voor het Omgevingsplan worden gemaakt. En zal die lijst zich beperken tot te beschermen waarden.

Omgevingswaarde	Bescherming geregeld in	Regels OP2016
Archeologische waarden	<p><u>Erfgoedverordening Boekel</u>: hierin is de bescherming van het archeologisch erfgoed in Boekel geregeld.</p> <p><u>OP2016</u>: In het omgevingsplan zijn de regels voor het archeologisch erfgoed onveranderd overgenomen uit het geldende archeologiebeleid. Hierbij is er expliciet voor gekozen om op dit moment geen actualisatie hiervan mee te nemen. Hiertoe wordt op dit moment geen aanleiding gezien.</p> <p><u>Conclusie:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Geen aanvulling nodig 	107 t/m 111
aardkundige en geomorfologische waarden;	<p><u>VR2014</u>: 'aardkundig waardevol gebied' opgenomen voor drietal gebieden.</p> <p><u>BP2005</u>: gebieden met 'aardkundige waarden' aangeduid.</p> <p><u>OP2016</u>: functieaanduiding opgenomen. Klein gebiedje bewust weggelaten: er is geen reële potentie om doelen te realiseren.</p> <p><u>Conclusie:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Alle aardkundige en geomorfologische waarden zitten in het OP2016. De peelrandbreuk, wijstgronden en oude bolle akkers komen terug als aardkundige of geomorfologische waarde. ✓ Beschrijving koppelen aan deze notitie en provinciale beschrijving(en). ✓ In de regels is opgenomen dat in alle gevallen rekening moet worden gehouden met deze waarde bij ontwikkeling. ✓ Aanvulling nodig. 	116
landschappelijke waarden;	<p><u>OP2016</u>: kwaliteitsgids 'Vitaal Buitengebied Boekel' met landschapsbeschrijving en richtlijnen (per buurtschap).</p> <p><u>Conclusie:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Waarden zijn gekoppeld aan de regels via 'Vitaal Buitengebied Boekel, kwaliteitsgids'. Meer dan voldoende uitgewerkte beschrijving per gebied hierin opgenomen. ✓ In de regels is opgenomen dat in alle gevallen rekening moet worden gehouden met deze waarde bij ontwikkeling. ✓ Geen aanvulling nodig 	1 t/m 4 53 t/m 64
ecologische en natuurwaarden;	<p><u>VR2014</u>: regels voor NatuurNetwerk Brabant opgenomen. Moeten overgenomen worden in BP.</p> <p><u>OP2016</u>: functie 'natuur' en 'groen' opgenomen. 1-op-1 overgenomen met waarde-aanduiding 'NatuurNetwerk Brabant'. Ook evz's en functie 'groen' zijn aangeduid en voorzien van beschermingsregeling.</p> <p><u>Conclusie:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Strak beschermingsregiem in VR2014 en OP2016 opgenomen via diverse aanduidingen en functies. ✓ In de regels is opgenomen dat in alle gevallen rekening moet worden gehouden met deze waarde bij ontwikkeling. ✓ Geen aanvulling nodig. 	28, 118 t/m 120

monumentale en waardevolle bomen en houtopstanden;	<p><u>Boswet</u>: bescherming geregeld voor bosgebieden buiten bebouwde kom.</p> <p><u>OP2016</u>: voor hele plangebied gelden regels voor vellen van houtopstanden. 1-op-1 overgenomen uit bestaande kapbeleid en inventarisatie waardevolle bomen en groen. Opgenomen in nieuwe viewer 'beschermde bomen Boekel 2017'.</p> <p>Conclusie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Strak beschermingsregiem in OP2016 opgenomen via diverse vergunningenstelsel. Omgevingswaarden zijn voldoende reden om vergunning te kunnen weigeren. ✓ Geen aanvulling nodig. 	117
monumentale en cultuurhistorisch waardevolle objecten;	<p><u>Erfgoedwet</u>: bescherming geregeld voor Rijksmonumenten en erfgoed. In Boekel alleen monumenten aanwezig, geen andere nationaal erfgoed.</p> <p><u>OP2016</u>: bescherming geregeld voor gemeentelijke monumenten en cultuurhistorisch waardevolle objecten. Bestaande aangewezen objecten 1-op-1 overgenomen.</p> <p>Conclusie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Rijksmonumenten is geen bevoegdheid van de gemeente en hoort niet in het OP2016 thuis. ✓ Gemeentelijke monumenten beschermd via vergunningenstelsel en advisering deskundige. Bescherming wel puur bouwtechnisch van aard en niet gekoppeld aan andere cultuurhistorische waarden (omgeving, ligging, groen, etc) ✓ Bescherming cultuurhistorisch waardevolle objecten alleen via sloopverbod geregeld. Kan van afgeweken worden mits waarden niet in gedrang komen. Beschrijving van de specifieke waarden is beperkt tot een uitgevoerd visueel onderzoek van buitenzijde. ✓ Aanvulling wenselijk: <ul style="list-style-type: none"> ○ Relatie tot andere omgevingswaarden ○ Beschrijving cultuurhistorische objecten 	112, 113
recreatieve structuren / paden en routes;	<p>Geen beschermingsregiem voor recreatieve functie of ligging van bestaande routes vastgelegd.</p> <p><u>OP2016</u>: Verkeersfunctie vastgelegd voor onverharde paden. Onverharde paden mogen alleen worden verhard als dat geen afbreuk doet aan de 'cultuurhistorische en landschappelijke kwaliteiten'. In regel vastgelegd.</p> <p>Conclusie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Verharden van onverharde paden kan alleen via afwijking, mits waarden niet aangetast worden. ✓ Geen bescherming tegen dichtgroeien, sluiten en onttrekken van de verkeersfunctie. ✓ De specifieke waarde van paden en structuren is niet beschreven. Zal in voorkomende gevallen bij ontwikkeling in beeld moeten worden gebracht. ✓ Geen aanvulling nodig. 	114
cultuurhistorisch waardevolle vlakken, ensembles, structuren;	<p><u>VR2014</u>: 'cultuurhistorische vlakken' en 'complexen van cultuurhistorisch belang' zijn voorzien van regels. Huize Padua is een complex van cultuurhistorisch belang'.</p> <p><u>OP2016</u>: alleen een 'cultuurhistorisch vlak' opgenomen voor Huize Padua. Beperkt regels aan gekoppeld voor werken en</p>	115

	<p>werkzaamheden. Structuren en ensembles zijn nergens opgenomen met een beschermingsregiem daaraan gekoppeld.</p> <p>Conclusie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Zeer beperkte gebied beschermd. ✓ Zeer beperkte bescherming in regels opgenomen. ✓ Aanvulling nodig: <ul style="list-style-type: none"> ○ Waardevolle structuren en ensembles aanwijzen als 'cultuurhistorisch waardevol vlak'. Voorzien van beschermingsregiem en beschrijving van de waarden. ○ Meerdere samenvallende omgevingswaarden zijn aanleiding om 'cultuurhistorisch vlak' aan te wijzen. ○ Beschrijving van waarden op hoofdlijnen. Uitwerking en afweging via regels voor ontwikkeling afdwingen. 	
peelrandbreuk;	<p>OP2016: alleen regels voor opgenomen via landschapsbeleid in 'Vitaal Buitengebied'. Alleen relevant bij ontwikkelingen en functieverandering.</p> <p>Conclusie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Peelrandbreuk opnemen in verbeelding op basis van de volgende omgevingswaarden om waarden te versterken bij ontwikkelingen: <ul style="list-style-type: none"> ○ Cultuurhistorisch waardevol vlak ○ Aardkundige en geomorfologische waarden ✓ Aanvulling nodig: <ul style="list-style-type: none"> ○ Beschrijving van waarden op hoofdlijnen. Uitwerking en afweging via regels voor ontwikkeling afdwingen. 	53 t/m 64
waterlopen, waterkwaliteit en waterkwantiteit;	<p><u>Waterwet</u>: regels en beleid van het waterschap primaire instrument hiervoor.</p> <p>OP2016: functie 'water' opgenomen. Geen bescherming, wel zeer beperkt ander gebruik mogelijk. Bescherming wordt volledig geregeld door het waterschap.</p> <p>Conclusie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Waterlopen zijn voldoende beschermd via de functie 'water'. Bescherming van waterkwantiteit en -kwaliteit is aan het waterschap. ✓ Geen aanvulling nodig. 	41, (42)
wijstgronden;	<p>OP2016: functieaanduiding opgenomen via aardkundige waarden. Klein gebiedje bewust weggelaten: daar is geen reële potentie aanwezig om doelen te realiseren.</p> <p>Conclusie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Wijst is alleen in potentie aanwezig als te beschermen kwaliteit. Is ook onderdeel van aardkundige waarden. Via die weg voorzien van een (nog uit te werken) bescherming. ✓ Geen aanvulling nodig. 	116
bodembescherming;	<p><u>Wet bodembescherming</u>: regelt bescherming en mogelijkheden. Boekel kent geen aanvullende beleid</p> <p>Conclusie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Geen taak van de gemeente. Geen aanvulling nodig 	n.v.t.
leefgebieden voor	Flora-en faunawet: habitats en soorten beschermd via deze	n.v.t.

dassen en struweelvogels;	<p>wet bij ingrepen. Bevoegdheid va Rijk. <u>OP2016</u>: indirecte bescherming via landschappelijke, ecologische en natuurwaarden.</p> <p>Conclusie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Voldoende bescherming geregeld via wettelijk kader en landschappelijke waarden. Bij ontwikkeling zal hier rekening mee moeten worden gehouden. ✓ Zoninging dassen en struweelvogel ook gebaseerd op verouderd provinciaal regiem. Is vervallen in andere gebiedsaanduidingen en -structuren. ✓ Geen aanvulling nodig. 	
---------------------------	--	--

De omgevingswaarden waarvoor nog nadere invulling of uitwerking nodig is zijn dus de hieronder verder uitgewerkte omgevingswaarden.

2.3.1 Aardkundige en geomorfologische waarden

A. Verbeelding

Niet opgenomen in het Omgevingsplan zijn de oude bolle akkers, gebieden met (potentiele) wijstgronden en de peelrandbreuk. Deze worden aan de verbeelding toegevoegd voor zover deze omgevingswaarden nog niet terugkomen in de bestaande beschrijving van aardkundige en geomorfologische waarden..

B. Beschrijving

Voor de benoemde kwaliteiten / elementen moet een beschrijving op hoofdlijnen worden gemaakt of in ieder geval naar reeds bestaande informatie worden verwezen. Duidelijk moet worden welke kwaliteiten en waarden relevant zijn en wat daar wel of niet mee moet of kan.

C. Regels

In de regels zal een concrete verwijzing naar de specifieke beschrijvingen en waarden van de verschillende gebieden moeten worden gemaakt (welke aardkundige waarden zijn er waar aan de orde?).

Het beschermingsregiem uit artikel 116 van het Omgevingsplan zal worden uitgebreid naar een bredere beschermingsregiem. Het zal niet alleen maar betrekking kunnen hebben op werken en werkzaamheden, maar ook nieuwe bebouwing, uitbreiding van functies en ontwikkelingen worden concreet aan aardkundige en geomorfologische voorwaarden gekoppeld.

Een en ander wordt nader uitgewerkt in het volgende hoofdstuk, paragraaf 3.1.

2.3.2 Monumenten en cultuurhistorisch waardevolle objecten

A. Verbeelding

Niet opgenomen in de verbeelding van het Omgevingsplan zijn de Rijksmonumenten. Dit blijft zo. Opname van deze objecten kan leiden tot verwarring over het bevoegde gezag, voegt niets toe en geeft problemen bij de continuïteit als er nieuwe objecten worden toegevoegd of bestaande rijksmonumenten hun status verliezen.

Alle gemeentelijke monumenten zijn opgenomen in het Omgevingsplan. Hier wordt niets aan veranderd. De monumentale status is van toepassing op het object, zoals nu ook in de verbeelding geregeld.

Alle cultuurhistorisch waardevolle objecten (karakteristieke bebouwing) zijn opgenomen in de verbeelding van het Omgevingsplan. Voor zover reeds aangewezen door het college middels een concreet besluit.

Verderop zal een afweging worden gemaakt voor objecten die door derden zijn aangedragen voor deze status. Per object. Indien daaruit blijkt dat het betreffende object voldoende cultuurhistorische waarden heeft, dan kan deze op de verbeelding worden toegevoegd als cultuurhistorisch waardevol object.

B. Beschrijving

De beschrijving van Rijksmonumenten ligt vast, zoals geregeld in de Erfgoedwet. Toetsing van vergunningen en ontwikkelingen aan deze waarden ligt in handen van het bevoegde gezag. Hierover stelt het Omgevingsplan verder niets.

De beschrijving van de gemeentelijke monumenten is opgenomen in de bijlagen bij de regels van het Omgevingsplan. Hieraan wordt getoetst bij vergunningverlening. Advisering is geregeld in de gemeentelijke verordening c.q. het Omgevingsplan. Hiervoor wordt de gemeentelijke monumentencommissie ingeschakeld.

De beschrijving van de aanwezige waarden en kwaliteiten van de overige cultuurhistorisch waardevolle objecten is beperkt tot het object zelf. De aanwezige (en potentiële) waarden zijn beschreven in de “*Quickscan cultuurhistorische waarden, gemeente Boekel*” (Monumentenhuis Brabant, 2014). Het college van B&W heeft op 2 februari 2016 besloten over de aan te wijzen cultuurhistorisch waardevolle panden. Hierbij zijn 21 objecten aangeduid op basis van de volgende criteria:

- ❖ beschrijving op hoofdlijnen uit de voornoemde Quickscan
- ❖ het advies van de monumentencommissie Boekel
- ❖ een categorisering van de objecten op basis van:
 - typologie
 - bouwjaar / bouwperiode
 - bouwstijl

Naast de benoemde aspecten hierboven zijn voor beoordeling van ontwikkelingen ook samenhangende omgevingswaarden (mogelijk) van belang. Deze zijn wel beperkt benoemd hierboven en verder in paragraaf 3.2. Bij vergunningaanvragen en ontwikkelingen zal voor de beoordeling echter een nadere beschrijving en beoordeling door een deskundige nodig zijn. Ook in relatie tot andere omgevingswaarden.

C. Regels

Rijks- en gemeentelijke monumenten zijn voldoende beschermd via het geldende vergunningstelsel en de advisering door deskundigen daarbij. Deze bescherming is in een aantal gevallen wel beperkt tot het bouwtechnische aspect en niet gekoppeld aan andere cultuurhistorische waarden (omgeving, ligging, groen, etc). Dergelijke aspecten kunnen ook beter geregeld worden via andere omgevingswaarden en bijhorende regels. Met name cultuurhistorisch waardevolle vlakken.

De bescherming van de overige cultuurhistorisch waardevolle objecten is alleen via een sloopverbod geregeld in het ontwerp Omgevingsplan. Er kan van het sloopverbod worden afgeweken, mits de beschreven omgevingswaarden niet in het gedrang komen. In de aanpassingen op het ontwerp Omgevingsplan worden de beschrijving van deze waarden beter geregeld.

Een en ander wordt nader uitgewerkt in het volgende hoofdstuk, paragraaf 3.2.

2.3.3 Cultuurhistorisch waardevolle vlakken

A. Verbeelding

In het ontwerp Omgevingsplan is alleen een functievlak opgenomen voor het 'cultuurhistorisch waardevol complex' Huize Padua. Aan dat vlak is ook een beperkte set van regels gekoppeld. Deze gaan alleen in op het vellen van houtopstanden en het verwijderen en aanleggen van verhardingen. Het is een beperkt regiem dat aan dit 'cultuurhistorisch vlak' is gekoppeld.

Verder zijn er geen vlakken opgenomen voor andere cultuurhistorisch waardevolle kwaliteiten in het plangebied. Het betreft dan met name die zaken die ook bij de aardkundige en geomorfologische waarden terugkomen en in veel gevallen ook samenhangen met monumentale, landschappelijke en cultuurhistorische waardevolle objecten. Ook bepaalde waardevolle groene en natuurlijke elementen die in dezelfde gebieden aanwezig zijn kunnen aanleiding zijn om vlakken op te leggen. Cultuurhistorisch waardevol wordt dan meer een verzameling van verschillende waarden. In de verbeelding zullen meer waardevolle vlakken worden opgenomen. Dit is verder uitgewerkt in paragraaf 3.3.

B. Beschrijving

De beschrijving van de aanwezige cultuurhistorische waarden kent meerdere aspecten. Het gaat in het kader van het Omgevingsplan te ver om alle waarden in detail te moeten en willen opnemen. Conform de bedoelingen van de omgevingswet volstaan we in de beschrijvingen op dit moment met bekende gegevens en verwijzingen naar andere omschrijvingen. Bij ontwikkelingen en vergunningverlening zal de initiatiefnemer in voorkomend geval moeten onderzoeken wat de specifieke kwaliteiten en waarden in het gebied zijn en hoe daar mee om te gaan. Om daarmee te kunnen voldoen aan de regels voor dat specifieke vlak. Ook in dit geval zal er sprake zijn van zogenaamde uitgesteld onderzoek en uitgestelde toetsing daar waar dat concreet aan de orde is.

In de beschrijving wordt in een tabel aangegeven welke waarden er binnen het betreffende vlak relevant zijn. Het kan dan de volgende onderdelen betreffen:

- ❖ Aardkundige en geomorfologische waarden
- ❖ Waardevolle objecten:
 - Rijksmonumenten
 - Gemeentelijke monumenten
 - Cultuurhistorisch waardevolle objecten
- ❖ Waardevolle (ruimtelijk samenhangende) ensembles
- ❖ Oude (bolle) akkers en akkercomplexen
- ❖ Landschappelijke, ecologische en natuurwaarden
- ❖ Historische waarden en structuren:
 - Geografie
 - Stedenbouw
 - Groen
 - Historische paden en wegen
 - Waterlopen

C. Regels

Ten aanzien van het vlak 'cultuurhistorische waarden' is voor het gebied Huize Padua een aparte notitie opgesteld. Daar is sprake van een specifieke omstandigheid en een groter gebied met meerdere kenmerken.

Voor de andere, nog toe te voegen vlakken, zal een set van regels opgenomen worden die de aanwezige kwaliteiten beschermt en ook de nog toe te voegen specten regelt. Het gaat dan in ieder geval over die omgevingsaspecten die hierboven onder B. zijn benoemd.

Een en ander wordt nader uitgewerkt in het volgende hoofdstuk, paragraaf 3.3.

2.3.4 Peelrandbreuk

De peelrandbreuk is een speciaal vlak / speciale zone binnen de gemeente Boekel en de systematiek van het Omgevingsplan. In principe kan de peelrandbreuk gezien worden als een cultuurhistorisch waardevol vlak, waarbij de oorsprong van de waarden gekoppeld is aan de geomorfologische waarden van de breuk. Daarnaast geldt voor dit hele vlak eenzelfde beschermingsregiem, alleen kan de feitelijke aanwezigheid van de waarden enorm verschillen. En de doelstellingen voor de hele breukzone.

De bescherming en ontwikkeling van de peelrandbreuk komt dan ook terug in de drie voorgaande waarden, maar ook in de landschappelijke waarden en ontwikkelingsregels van het hele Omgevingsplan. Zo ook in de uitwerkingen voor de verbeelding, beschrijvingen en regels uit paragrafen 3.1 en 3.3.

2.4 Reikwijdte van deze aanvullende notitie

Als we voorgaande paragrafen lezen, concluderen wij dat de omgevingswaarden die hier ter sprake komen vooral om een bepaalde bescherming vragen. Als de gemeente deze omgevingsaspecten willen versterken of verbeteren, en wellicht zelfs wil terugbrengen (afhankelijk van de ambitie), dan zal dat moeten via een uitvoeringsprogramma. Het Omgevingsplan is niet het juiste instrument om daarmee aan de slag te gaan. Op termijn zou een dergelijk ambitiesdocument voor die omgevingsaspecten in de vorm van een beleidsregeling of programma aan het Omgevingsplan of –visie kunnen worden gekoppeld.

Wij zijn het dan ook niet eens met de stelling van partijen dat enkele omgevingsaspecten ontbreken in het Omgevingsplan. Deze komen nadrukkelijk terug in de voorwaarden voor ontwikkeling, onder andere in de kwaliteitsgids Vitaal Buitengebied. Maar ook in de verplichting van landschappelijke inpassing en andere voorwaardelijke bepalingen. Via die directe relatie stuurt de gemeente aan op ontwikkeling van de omgevingswaarden en geven de notities ook aan welke richting, vorm of invulling van het betreffende omgevingsaspect wel of niet wenselijk is.

Deze notitie gaat dus alleen in op de omgevingswaarden die in het ontwerp Omgevingsplan onvoldoende zijn beschermd en ook niet via andere wet- of regelgeving zijn geregeld. Deze notitie gaat niet in op ambities of wensen die de gemeente heeft om tot uitvoering van projecten te komen of een wijziging in het onderliggende beleid te regelen.

3 Uitwerking van de omgevingswaarden

Door indieners van zienswijzen is een aantal concrete locaties of objecten aangereikt die naar hun mening niet goed of onvoldoende worden beschermd via het ontwerp Omgevingsplan. In deze paragraaf worden deze gevallen benoemd en beoordeeld. Mede ter motivering van de behandeling van de betreffende zienswijzen en aanpassingen in het vast te stellen Omgevingsplan.

3.1 Aardkundige en geomorfologische waarden

3.1.1 Verordening ruimte – provinciaal beleid

In de Verordening ruimte is een aantal aardkundig waardevolle gebieden opgenomen in Boekel. Deze zijn in de verbeelding van de verordening opgenomen. Hier gelden de volgende regels:

Artikel 21 Aardkundig waardevol

1. *In aanvulling op hoofdstuk 3 'Structuren' geldt ter plaatse van de aanduiding 'Aardkundig waardevol' dat een bestemmingsplan:*
 - a. *mede is gericht op behoud, herstel of de duurzame ontwikkeling van de aardkundige waarden en kenmerken van de onderscheiden gebieden;*
 - b. *regels stelt ter bescherming van de aardkundige waarden en kenmerken van de onderscheiden gebieden.*
2. *Gedeputeerde Staten beschrijven de aardkundige waarden en kenmerken van de gebieden aangewezen op grond van het eerste lid aan de hand van de Aardkundig Waardevolle Gebiedenkaart Noord-Brabant.*

Deze aardkundig waardevolle gebieden hebben de volgende kenmerken en gebiedstypering:

6.33 Peelrandbreuk, Maashorst

Aardkunde

Het deelgebied van de Peelrandbreuk ligt als een lange smalle strook aan beide zijden van de genoemde breuk die hier ongeveer noordnoordwest - zuidzuidoost verloopt. De Peelrandbreuk vormt een opvallende terreintrede die plaatselijk tot meer dan 5 meter hoog kan zijn (bv. ten westen van Uden). De breuk vormt de scheiding tussen de grote landschappelijke eenheden van Midden-Brabant, de Roerdalslenk (ook wel Centrale Slenk) en de Peelhorst. Ze is nog steeds actief, getuige de aardbeving van 1932 in Uden en die bij Roermond in 1992 langs dezelfde breuk. Aan de hoge (oost-) kant van de breuk komen plaatselijk de zogenaamde natte wijstgronden voor, ontstaan door kwel van ijzerrijk grondwater dat van de Peelhorst afstroomt maar door het breukvlak gehinderd wordt en naar het oppervlak wordt gestuwd.

[...]

Actuele processen die in het gebied spelen zijn bodembewegingen (breukwerking, tektoniek), grondwaterkwel, en zandverstuiving en duinvorming (windwerking).

De provincie heeft deze kwalitatieve kenmerken omgezet naar enkele richtlijnen voor bestemmingsplannen. Niet alle onderdelen zijn echter voor het Boekelse gebied nabij het beekdallandschap relevant. In de beschrijving van het hele gebied wordt immers nadrukkelijk onderscheid gemaakt tussen het noordelijke Maashorstgebied en zuidelijke (Boekelse) gebied. De basisregel voor de provincie is dat het aardkundige karakter in het gebied mag niet aangetast worden. Hierbij hanteert de provincie een algemene omschrijving voor de aardkundige waarden: *“Maashorst met centraal landbouwgebied omgeven door bos, heide en landduinen met westelijk daarvan een breukzone langs de Peelrandbreuk met de wijstgronden (meerdere kleine percelen langs de breuk tussen Heesch en Neerkant).”*

Het belangrijkste aardkundige verschijnsel en de aardkundige betekenis zijn omschreven als *“wijstgronden langs breukzone, met name bij St. Annabos: De Peelrandbreuk is een uniek typevoorbeeld van een actieve breuk in los ‘gesteente’, met duidelijk zichtbare wisselwerking met hydrologie en vegetatie (voorkomen van wijstgronden). Ook in de rest van het gebied is de invloed van breukwerking in het landschap duidelijk aan te tonen.”*

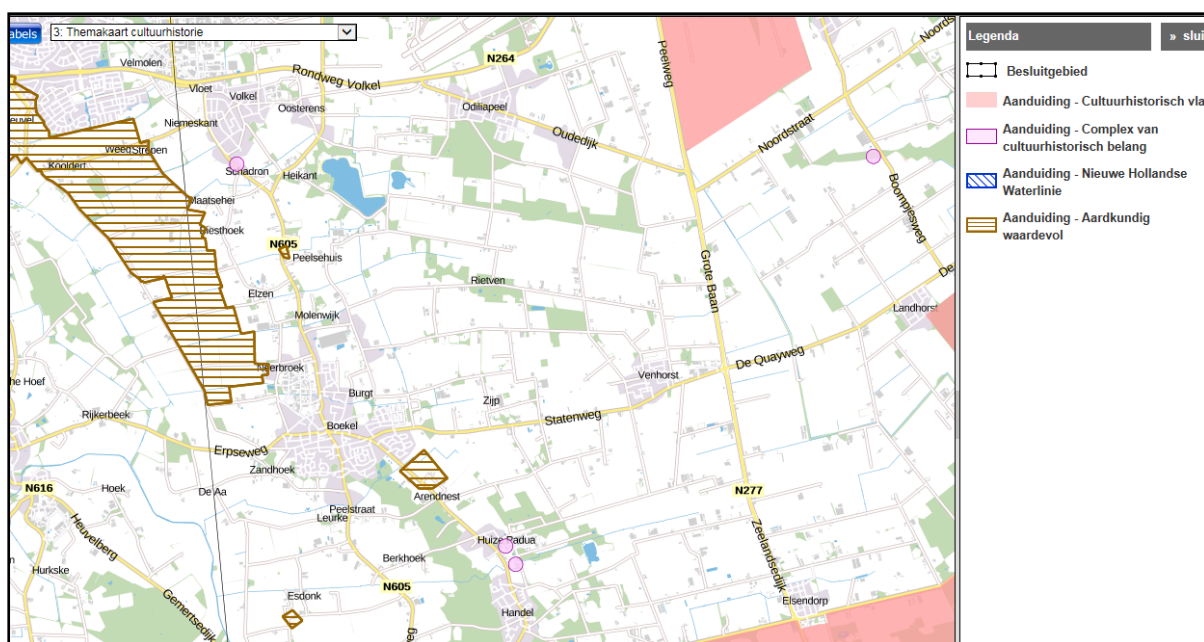
Te beschermen aardkundige elementen in het Boekelse gebied zijn vervolgens:

- Breukzone van de Peelrandbreuk en enkele nevenbreuken, met wijstgronden en soms zichtbare terreintrede;
- Eventueel aanwezige lage landduinen;
- Aanwezige stuifzandwallen (met name die van de Slabroeksche Bergen).

Aanwijzing voor beschermregels in bestemmingsplannen vanuit dit belang:

- Reliëfverschillen samenhangend met bovengenoemde verschijnselen mogen niet worden ver- of afgegraven of anderszins aangetast (ontgrondingen / ophogingen), met name verdere egalisatie voor landbouwdoeleinden;
- De breuksteilranden mogen niet aangetast worden, door bijvoorbeeld aanleg van infrastructuur of egalisering voor landbouwdoeleinden. Ook mogen infrastructuur en bebouwing geen zicht belemmerend effect sorteren op de natuurlijke reliëfvormen;
- In zijn algemeenheid mogen geen activiteiten plaatsvinden die leiden tot een verdere achteruitgang van wijst en die een eventueel toekomstig herstel bemoeilijken;
- Bestaande bosstructuren en historische beemdenperceleringen mogen niet worden aangetast.

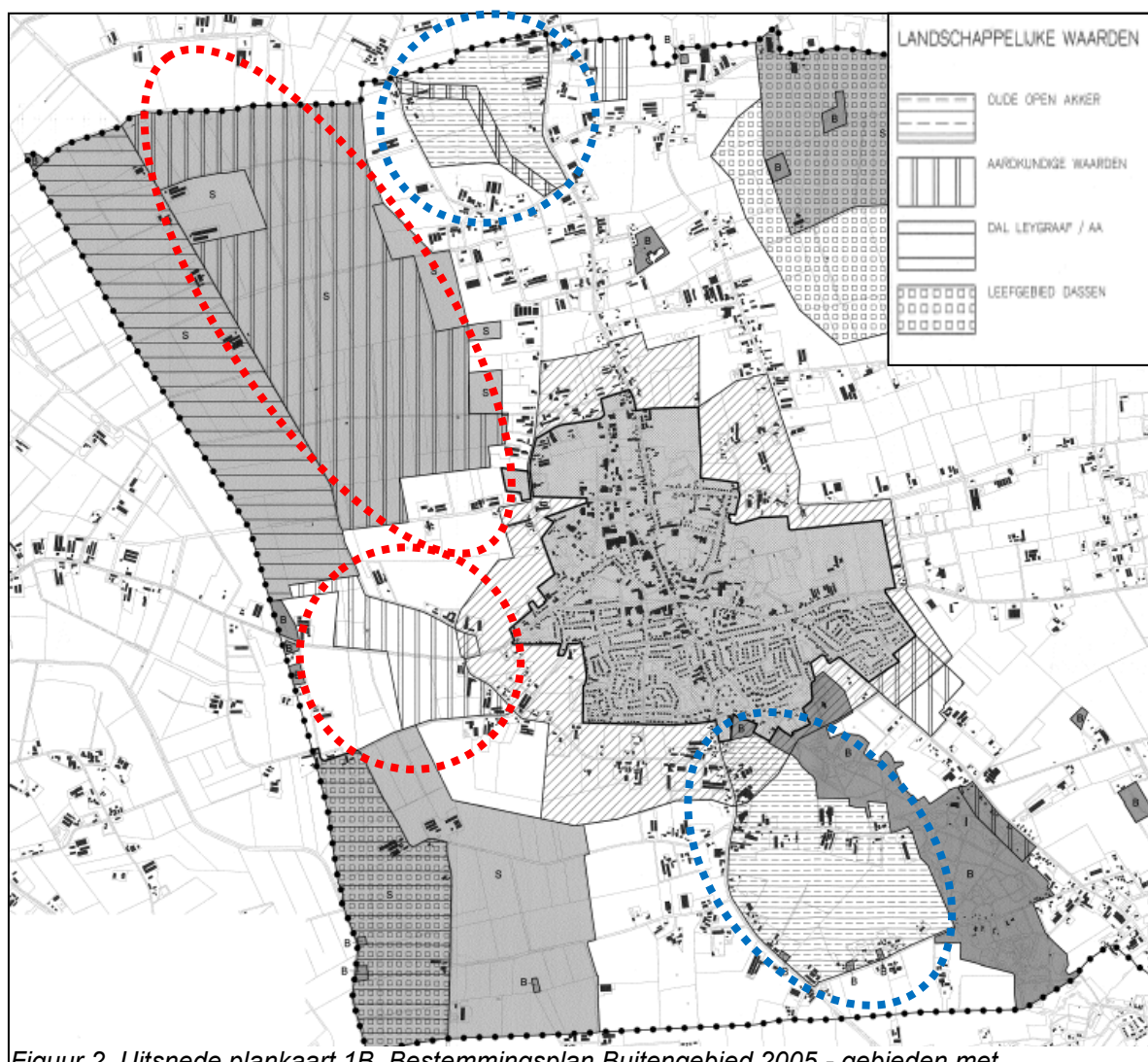
In *Figuur 1* zijn de provinciale aardkundig waardevolle vlakken opgenomen.

Figuur 1. Uitsnede uit Verordening ruimte 2014 - kaart Cultuurhistorie

3.1.2 Bestemmingsplan buitengebied 2005

In het voormalige bestemmingsplan Buitengebied uit 2005 is door de gemeente Boekel ook een aantal gebieden aangewezen als aardkundig en geomorfologisch waardevol. In dat plan zijn die gebieden opgenomen op plankkaart 1B, differentiaties van gebiedsbestemmingen. De aardkundige waarden (rood omcirkeld) en de oude open (bolle) akkers (blauw omcirkeld) zijn ondergebracht onder de bestemming *“agrarisch gebied met landschappelijke waarden”*.

Figuur 2. Uitsnede plankaart 1B, Bestemmingsplan Buitengebied 2005 - gebieden met landschappelijke waarden.

Hierbij zijn deze waarden in de regels van toen vertaald in voorwaardelijke bepalingen bij afwijkings- en wijzigingsprocedures, maar ook bij de aanlegvergunning. In *Figuur 2* zijn de betreffende gebieden omcirkeld. Voor die gebieden werden de volgende zaken als “bedreigend” gezien:

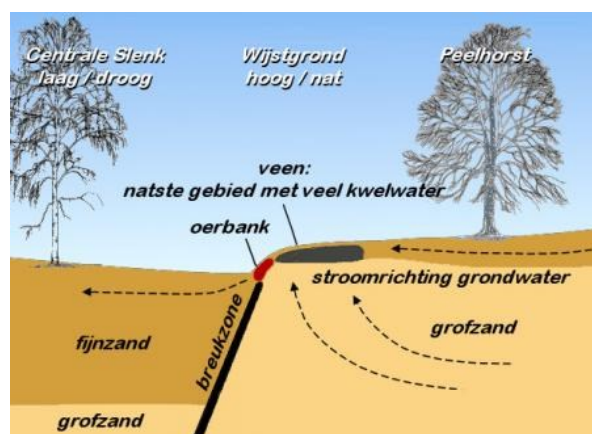
- ingrepen in de bodemopbouw en het reliëf
- ingrepen in de waterhuishouding
- ingrepen ten aanzien van beplantingen
- aanleg van leidingen en infrastructuur
- aanleg van bepaalde teeltondersteunende voorzieningen

De regels zijn in het bestemmingsplan Buitengebied 2005 hierop geformuleerd via een aanlegvergunningstelsel.

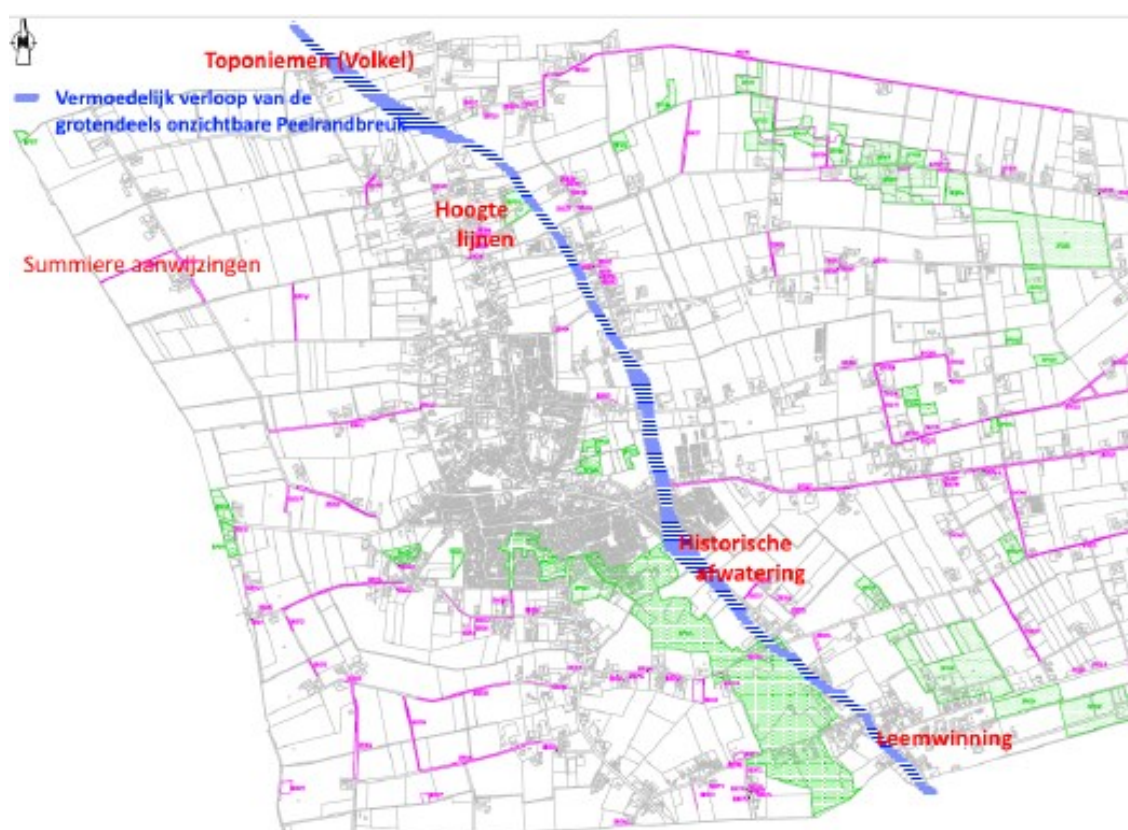
3.1.3 Peelrandbreuk

Sinds 2016 is regionaal meer aandacht ontstaan voor het herbeleven en zichtbaar maken van de peelrandbreuk en diverse verschijnselen die daarmee samenhangen. Hier moet in regionaal verband een uitvoeringsprogramma uit voort komen. Onderdelen van de ambitie zullen in Boekel vorm moeten krijgen.

Een en ander heeft ook geleid tot meer inzicht en realiteit ten aanzien van de peelrandbreuk en het mogelijk terugbrengen van dit geologisch fenomeen in verschillende belevingsvormen. Dat kan ook ruimtelijk en fysieke vormen betreffen, zoals het herstellen van hoogteverschillen in het landschap, terugbrengen van kwel op de wijstgronden of aanleggen van typerende beplantingen voor breukgebieden. Om die reden is het wenselijk dat de meest kansrijke gebieden hiervoor, daar waar de peelrandbreuk ook feitelijk aanwezig is, te voorzien van een passend ruimtelijk kader. En te zorgen voor een regiem dat verdere aantasting van de specifieke kenmerken van de peelrandbreuk voorkomt.

Figuur 3. Werking van een aardbreuk.

Figuur 4. Vermoedelijke ligging van de Peelrandbreuk binnen Boekel.

Figuur 5. typerende landschappelijke kenmerken langs de peelrandbreuk.

Omdat de peelrandbreuk niet alleen een aardkundige waarde heeft als geologisch fenomeen, maar zeker ook een cultuurhistorische en landschappelijke waarde heeft, of ten minste kan hebben, moet de breukzone niet alleen aangeduid worden met ‘aardkundige en geomorfologische waarden’, maar ook met ‘cultuurhistorisch vlak’. De landschappelijke elementen en richtlijnen voor ontwikkeling zijn reeds vertaald in de kwaliteitstgids ‘vitaal Buitengebied Boekel’. In *Figuur 4* is de vermoedelijke ligging van de peelrandbreuk opgenomen. Deze wordt met een aanduiding op de verbeelding overgenomen. Hierbij wordt een voldoende brede zone aangehouden om zoveel als mogelijk de bescherming én de beoogde ambities te borgen en de kans te geven gerealiseerd te worden. De “peelrandbreuk” kan variëren tussen 50 en 250 meter breedte over het vermoedelijke tracé door de gemeente Boekel.

- ✓ Op de verbeelding van het vast te stellen Omgevingsplan wordt een aanduiding ‘Peelrandbreuk’ opgenomen welke gekoppeld wordt aan de ontwikkelingsregels uit artikel 53 tot en met 66 en verder de overige delegatieregels:
- ✓ Indien landschappelijke inpassing op grond van Vitaal Buitengebied van toepassing is, moet bij die inpassing rekening worden gehouden met de (mogelijk aanwezige) omgevingswaarden van de peelrandbreuk.

3.2 Monumenten en cultuurhistorisch waardevolle objecten

3.2.1 Rijks- en gemeentelijke monumenten

De beschrijvingen en waarden van de rijks- en gemeentelijke monumenten is voldoende verankerd zoals gezegd. Deze zijn via de Erfgoedwet danwel de gemeentelijke Erfgoedverordening vastgelegd en duidelijk.

3.2.2 Gemeentelijke monumenten en cultuurhistorisch waardevolle objecten – verbeelding

Alle als gemeentelijk monument of als cultuurhistorisch waardevol aangewezen objecten staan op de verbeelding. Voor zover dat nog niet het geval is wordt daar een correctie op toegepast. In *Tabel 1* is aangegeven welke objecten er niet (goed) zijn opgenomen in de verbeelding van het ontwerp Omgevingsplan. Deze zijn rood gemarkeerd. Daarnaast is de aanduiding van het object Arendnest 16 onjuist opgenomen in het ontwerp. Dit object heeft inmiddels de status van gemeentelijk monument en heeft een ander adres gekregen; Peelstraat 19-21.

- ✓ In de verbeelding van het vast te stellen Omgevingsplan worden de volgende aanpassingen doorgevoerd voor wat betreft gemeentelijke monumenten:
 - Peelstraat 19-21 (voorheen Arendnest 16) wordt aangeduid als gemeentelijk object
- ✓ In de verbeelding van het vast te stellen Omgevingsplan worden de volgende cultuurhistorisch waardevolle objecten toegevoegd:
 - De Bunders 13
 - Elzen 10 – 10A (volledige object wordt opgenomen)
 - Het Goor 4 – 4A
 - Mutshoek 7
 - Rietven 1B
 - Statenweg 5
 - Statenweg 36
 - Telefoonstraat 39 – 39A

Cultuurhistorisch waardevolle objecten die al als dusdanig zijn aangewezen door de gemeente

nr	Adres	Status in BP Buitengebied 2005 / postzegelplan		Status in Omgevingsplan 2016			actie Omgevingsplan
		gemeentelijk monument	cultuurhistorisch waardevol object	Rijksmonument	gemeentelijk monument	cultuurhistorisch waardevol object	
1	Arendnest 3		X			X	
2	Berkhoek 6		X			X	
	Berkhoek 14			X			
	Bovenstehuis 19		X		X		
27	Bovenstehuis 28		X			X	
3	Burgt 15-15a		X			X	
4	Daniël de Brouwerstraat 2		X			X	
33	Daniel de Brouwerstraat 11		X			X	
	Daniël de Brouwerstraat 13	X			X		
	Daniel de Brouwerstraat 28 (kleine kapel)			X			
	Daniel de Brouwerstraat 28 (villa)			X			
	Daniel de Brouwerstraat 30 (villa)	X			X		
5	De Bunders 13		niet			niet	alsnog opnemen
6	Elzen 10-10a		X			X (10a niet)	10a ook opnemen
7	Gemertseweg 1		X			X	
8	Het Goor 4-4a		niet			niet	alsnog opnemen
50	Hoekstraat 3		X			X	
9	Hoekstraat 5		X			X	
51	Hoekstraat 9		X			X	
	Kluisstraat 2 (Oude laan 12 - boerderij)	X			X		
	Kluisstraat 2 (Kapel)			X			
	Kluisstraat 2 (Heilig hartbeeld bij kapel)			X			
	Kluisstraat 2 (De oude Kluis)			X			
	Kluisstraat 2 (Paviljoen)			X			
	Kluisstraat 2 (Administratiekantoor)			X			
10	Lage Raam 4		X			X	
57	Lage Raam 6		X			X	
59	Leurke 5		X			X	
11	Mutshoek 2		X			X	
12	Mutshoek 7		niet			niet	alsnog opnemen
	Neerbroek 5 (krukboerderij, bakhuis en waterput)			X			
13	Neerbroek 18		X			X	
14	Peelstraat 20		X			X	
	Peelstraat 19-21 (voorheen Arendnest 16)				X		
	Rietven 1b		X			niet	alsnog opnemen
15	Statenweg 2		X			X	
	Statenweg 5		niet			niet	alsnog opnemen
	Statenweg 7		X		X		
76	Statenweg 20					X	
77	Statenweg 36		X			niet	alsnog opnemen
16	Statenweg 77		komplan			komplan	buiten omgevingsplan
80	Telefoonstraat 39-39a		X			niet	alsnog opnemen
	Volkseweg 8		X		X		
17	Volkseweg 13		X			X	
18	Volkseweg 32		X			X	
19	Waterdelweg 6		X			X	
	Zandhoek 3		X		X		
20	Zandhoek 7		X			X	
21	Zandhoek 9		X			X	
aantal objecten in Omgevingsplan				9	8	32	

Tabel 1. Overzicht van Monumentale en cultuurhistorisch waardevolle objecten: uit bestemmingsplan Buitengebied 2005 en Omgevingsplan 2016

3.2.3 Beschrijving van cultuurhistorisch waardevolle (karakteristieke) panden

Voor de overige cultuurhistorisch waardevolle objecten die in het Omgevingsplan zijn opgenomen is de beschrijving beperkt tot hoofdlijnen. Deze beschrijving op hoofdlijnen is opgenomen in de quickscan van 2014 die door het Monumentenhuis Brabant is uitgevoerd. Naast deze quickscan heeft de lokale monumentencommissie aanvullende informatie over deze (en andere) panden ingebracht.

In Tabel 2 zijn per object de waardering en de karakteristieken die relevant zijn bij deze objecten opgenomen. Deze aspecten zullen bij de vergunningverlening en eventuele ontwikkelingen van de betreffende objecten nader onderzocht, beoordeeld en afgewogen moeten worden. Er is hier nadrukkelijk sprake van uitgesteld onderzoek en uitgestelde beoordeling voor die gevallen waar dat nodig is. Dit in lijn met de nieuwe Omgevingswet.

Adres	Architectuur-historische waarde	Cultuurhistorische waarde	Ruimtelijke samenhang / landschappelijke waarde	Gaafheid	Typologie	Stijl	Bouwjaar	Bouwperiode		
								1880-1910	1910-1930	1930-heden
Arendnest 3	++	+	+	+	Langgevelboerderij	Traditionalisme	1940			X
Berkhoek 6	++	+	++	+/-	Langgevelboerderij	Elementen expressionisme	1934			X
Bovenstehuis 28	+/-	+	++	+/-	Langgevelboerderij					
Burgt 15-15a	-	+/-	+/-	-	T-boerderij	Traditioneel	jaren'50 en recent			X
Daniël de Brouwerstraat 2	++	+	+/-	+/-	Woonhuis	Landelijk, elementen Expressionisme	ca 1920		X	
Daniel de Brouwerstraat 11	+/- +	+/-	+	+/-	Woonhuis+werkplaats					
De Bunders 13	+/-	+	+/-	+/-	Langgevelboerderij	Traditioneel	ca 1930			X
Elzen 10-10a	++	+	+/-	+/-	Kortgevelboerderij	Traditioneel, vensters Overgangsstijl	ca 1915 (bouw kern)		X	X
Gemertseweg 1	++	+	+	+/-	Langgevelboerderij	Elementen expressionisme	1926		X	
Het Goor 4-4a	+/-	+	+/-	+/-	Langgevelboerderij	Traditioneel	1912		X	
Hoekstraat 3	+/-	+	+	+	Langgevelboerderij					
Hoekstraat 5	+/-	+	+/-	+/-	Langgevelboerderij	Traditioneel	1921 en 1957		X	X
Hoekstraat 9	geen info				Kortgevelboerderij					
Lage Raam 4	geen info				Langgevelboerderij	Elementen expressionisme	1926		X	
Lage Raam 6	+/-	+	-	+/-	Langgevelboerderij					
Leurke 5	geen info				T-boerderij - Hallenhuis verbouwd tot T-boerderij					
Mutshoek 2	+	+	+	+	Langgevelboerderij	Traditioneel	1910	X		
Mutshoek 7	+	+	+	+/-	Langgevelboerderij	Traditionalisme, elementen Expressionisme	ca 1925		X	
Neerbroek 18	+/-	+	++	+/-	Langgevelboerderij	Traditioneel	ca 1920		X	
Peelstraat 20	++	+	+/-	+/-	Kortgevelboerderij	Oudere kern, traditioneel	ca 1900	X		
Rietven 1b										
Statenweg 2	+	+	-	-	Kortgevelboerderij	Traditioneel	1922		X	
Statenweg 5										
Statenweg 20	geen info				Kortgevelboerderij					
Statenweg 36	+/-	+	+/-	+/-						
Telefoonstraat 39-39a	+/-	+	-	-						
Volkelseweg 13	+	+	+/-	+	Langgevelboerderij	Elementen expressionisme	ca 1925		X	
Volkelseweg 32	+	+	+	+/-	Langgevelboerderij	Elementen expressionisme	1925		X	
Waterdelweg 6	+	+	+/-	+/-	Kortgevelboerderij	Wederopbouw	jaren'50			X
Zandhoek 7	++	+	+/-	+/-	Langgevelboerderij	Traditionalisme	1936			X
Zandhoek 9	+	+	+/-	+/-	Langgevelboerderij	Elementen expressionisme	ca 1935			X

Tabel 2. Beschrijving op hoofdlijnen van karakteristieken en waarden cultuurhistorisch waardevolle objecten

3.2.4 Nieuw aan te wijzen cultuurhistorisch waardevolle objecten

In bijlage 4.2 zijn twee lijsten opgenomen met objecten die volgens de lokale Heemkunde en het onderzoek van Monumentenhuis Brabant uit 2014 in aanmerking zouden kunnen komen voor de status 'cultuurhistorisch waardevol'. Voor een aantal van die objecten is bij besluit van februari 2016 reeds bepaald dat er op dat moment geen redenen waren om die objecten de beschermingsstatus 'cultuurhistorisch waardevol' op te leggen. Om verschillende redenen. Het strekt te ver om via het Omgevingsplan deze status alsnog toe te kennen, zonder daar per object een gedegen afweging in te maken en de belangen van de betrokkenen (eigenaren en omgeving) bij te betrekken. Op termijn kan het wel zo zijn dat deze objecten alsnog een beschermde status toegekend wordt. De lijsten en informatie in de bijlagen van deze notitie dienen dan ook slechts ter informatie. Inmiddels is met de Heemkundekring en de lokale monumentencommissie afgesproken dat zij samen een aantal potentiële objecten zullen gaan onderzoeken. De gemeente draagt daarin bij.

- ✓ In het vast te stellen Omgevingsplan 2016 worden geen nieuwe objecten voorzien van de status 'cultuurhistorisch waardevol object'. Hiervoor is een bredere afweging per object / locatie nodig op grond van nader onderzoek. Daarbij dient het belang van betrokken ook te worden gewogen.

3.3 Cultuurhistorisch waardevolle vlakken / structuren

Onder cultuurhistorisch waardevolle vlakken en structuren worden meerdere kwaliteiten geschaard. Het gaat hier om de volgende omgevingswaarden:

- ❖ **Ensembles met bebouwing**
Bebouwingsclusters met of rond akkers, esgronden en/of akkercomplexen daarbij, waardevolle objecten in die clusters en waardevolle wegenpatronen en groenstructuren.
- ❖ **Waardevolle akkers, landbouwgronden en akkercomplexen**
Dit zijn vaak (restanten van) oude landbouwgronden en akkers, vaak oude open (of bolle) akkers die nog herkenbaar zijn in het landschap en waar bebouwing op de oorspronkelijke plek nog aanwezig is. In Boekel is de oorspronkelijke inrichting en perceelindeling van die gebieden door de schaalvergroting vaak wel grotendeels verdwenen, maar zijn nog wel herkenbare kwaliteiten aanwezig.
- ❖ **Historische (groen en paden) structuren**
Het gaat hier om historisch gezien interessante en oorspronkelijke verbindingen en perceels(rand)beplanting die passen bij de oude structuren. Concreet gaat het om onverharde paden, ouder waterlopen en laan- en singelbeplanting (vooral struwelen en bomenrijen).
- ❖ **Buurtschappen**
Het gaat hier om bestaande en grotere verzamelingen van (oude) ruimtelijk en functioneel samenhangende bebouwing. In de beleidsvisie 'Vitaal Buitengebied Boekel' zijn deze beschreven en aangeduid. De lokale Heemkundekring heeft twee kleine clusters aangedragen om toe te voegen. Overigens is het zo dat de buurtschappen, zoals opgenomen in de beleidsvisie 'Vitaal Buitengebied Boekel' geen van allen zijn aangeduid met een aanduiding 'cultuurhistorisch waardevol vlak' in het ontwerp Omgevingsplan. Het opnemen van een aanduidingsvlak heeft alleen zijn als daar ook aanvullende regels aan gekoppeld worden, naast de voorwaarden die nu al gesteld zijn bij de mogelijkheden voor bouwen en (nieuwe) functies.

3.4 Waardevolle ensembles

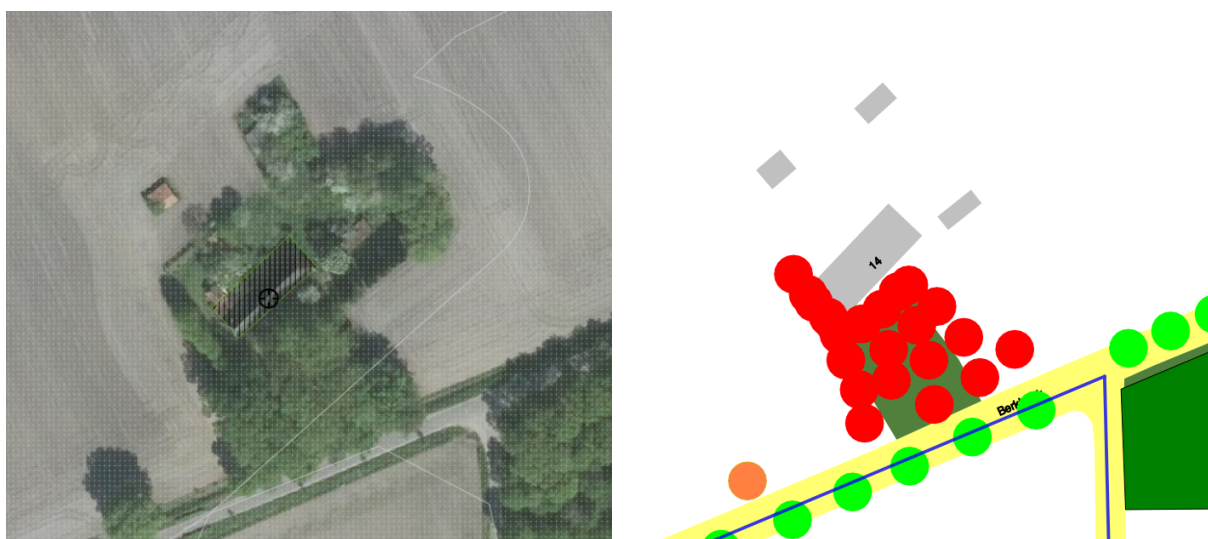
In deze paragraaf worden enkele potentieel waardevolle ensembles beschreven en geïnventariseerd. Hierbij wordt naast de aanwezige waarden ook gekeken naar de potenties

die voor dat ensemble aanwezig zijn om er echt iets moois van te maken en waarde toe te voegen.

Op grond hiervan worden beoordeeld of het betreffende ensemble een aanduidingsvlak moet krijgen met daaraan gekoppeld een set van beschermingsregels en ontwikkelingsvoorwaarden.

3.4.1 Berkhoek 14

In *Figuur 6* is te zien dat in het ontwerp Omgevingsplan cultuurhistorische en andere waarden zijn aangeduid op de locatie. In *Tabel 3* zijn de aanwezige, beschermde en formeel aangeduide kwaliteiten opgenomen.

Figuur 6. Verbeelding cultuurhistorische waarden en waardevol groen, locatie Berkhoek 14

Waarde	Beschrijving	Waardering
Monument / Chw-object	<ul style="list-style-type: none"> • Monumentale boerderij. Zie beschrijving rijksmonument (langgevelboerderij met dwarsdeel). 	<ul style="list-style-type: none"> • Zeer hoog
Archeologie	<ul style="list-style-type: none"> • Archeologische verwachtingswaarde aanwezig. 	<ul style="list-style-type: none"> • 2
Natuur en groen	<ul style="list-style-type: none"> • Diverse monumentale bomen in voorerf aanwezig. Zie beschrijving waardevol groen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zeer hoog
Landschap	<ul style="list-style-type: none"> • Ligging aan de rand van een oud akkercomplex, tegen de bossen aan (Rondeel). Vormt een samenhangende eenheid van bebouwing en groen op een historische plek aan de rand van de akker. 	<ul style="list-style-type: none"> • Hoog
Aardkundig / Geomorfologisch	<ul style="list-style-type: none"> • Geen bijzondere aardkundige waarden aangeduid. Wel enige verwachtingswaarde hiervoor. 	<ul style="list-style-type: none"> • Middel

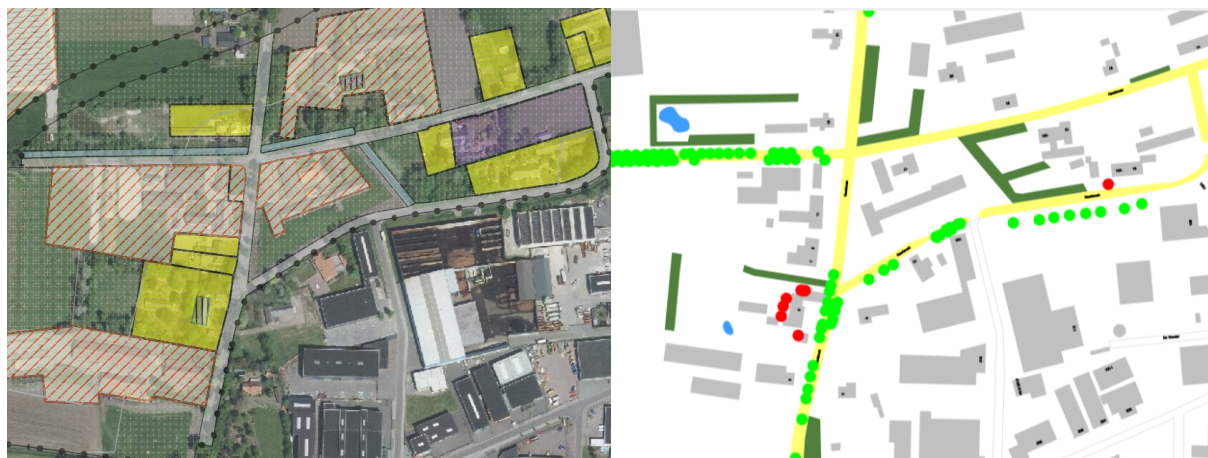
Tabel 3. Aanwezige omgevingswaarden Berkhoek 14.

Conclusie:

- ✓ Voor Berkhoek 14 een cultuurhistorisch vlak opnemen met beschermingsregels dat verwijst naar de aanwezige kwaliteiten, op hoofdlijnen beschreven in deze notitie en andere regels/beschrijvingen.

3.4.2 Neerbroek

In *Figuur 7* is te zien dat in het ontwerp Omgevingsplan cultuurhistorische en andere waarden zijn aangeduid op de locatie. In *Tabel 4* zijn de aanwezige, beschermde en formeel aangeduide kwaliteiten opgenomen.

Figuur 7. Verbeelding cultuurhistorische waarden en waardevol groen, locatie Neerbroek

Waarde	Beschrijving	Waardering
Monument / Chw-object	<ul style="list-style-type: none"> • Monumentale boerderij en bijhorende elementen aan Neerbroek 5. Zie beschrijving rijksmonument (krukboerderij, bakhuis, gemetselde waterput). • Cultuurhistorisch waardevol pand Neerbroek 18 • Verder staan er nog diverse oude boerderijen met boeren erven daarbij, o.a. Neerbroek 3, Neerbroek 13, Neerbroek 15 en Neerbroek 18-20. Deze boeren erven hebben waarden. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zeer hoog • Hoog • Middel
Archeologie	<ul style="list-style-type: none"> • Archeologische verwachtingswaarde aanwezig. Als onderdeel van cluster Neerbroek interessant. 	<ul style="list-style-type: none"> • 2
Natuur en groen	<ul style="list-style-type: none"> • Diverse monumentale bomen rondom de monumentale boerderij. • Monumentale boom bij Neerbroek 13 • Waardevolle laanbeplanting aan weerszijde van de Neerbroek en Koesmacht. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zeer hoog • Zeer hoog • Middelhoog
Landschap	<ul style="list-style-type: none"> • Ligging aan de rand van een oud akkercomplex, aan de Neerbroek, een oud bebouwingscluster. Vormt een samenhangende eenheid van agrarische bebouwing en groen. Historische ligging en structuur van cluster goed herkenbaar. Enigszins bedreigd door oprukkend bedrijventerrein vanuit de kom. 	<ul style="list-style-type: none"> • Hoog
Aardkundig / Geomorfologisch	<ul style="list-style-type: none"> • Geen bijzondere aardkundige waarden aangeduid. Wel enige verwachtingswaarde hiervoor. 	<ul style="list-style-type: none"> • Middel

Tabel 4. Aanwezige omgevingswaarden Neerbroek.

Zie ook paragraaf 3.5.

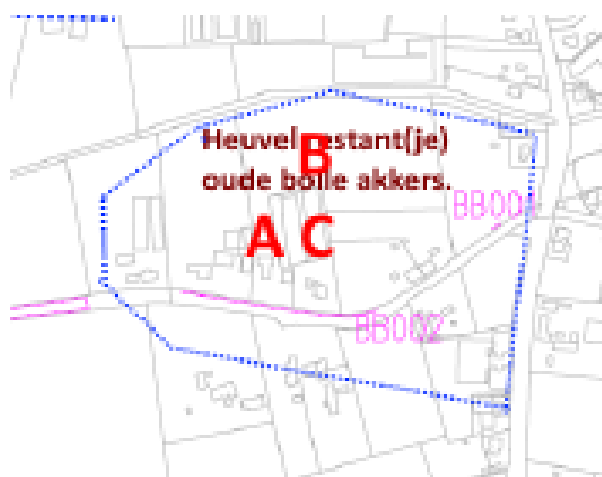
Conclusie:

- ✓ Voor de Neerbroek wordt een cultuurhistorisch vlak opgenomen met beschermingsregels dat verwijst naar de aanwezige kwaliteiten, op hoofdlijnen beschreven in deze notitie en andere regels/beschrijvingen. Hierbij worden alle aanliggende locaties ten westen van de Neerbroek meegenomen.

3.4.3 Neerbroek

In *Figuur 9* is te zien dat in het ontwerp Omgevingsplan cultuurhistorische en andere waarden zijn aangeduid in het gebied / cluster Leurke. In *Tabel 5* zijn de aanwezige, beschermde en formeel aangeduide kwaliteiten opgenomen.

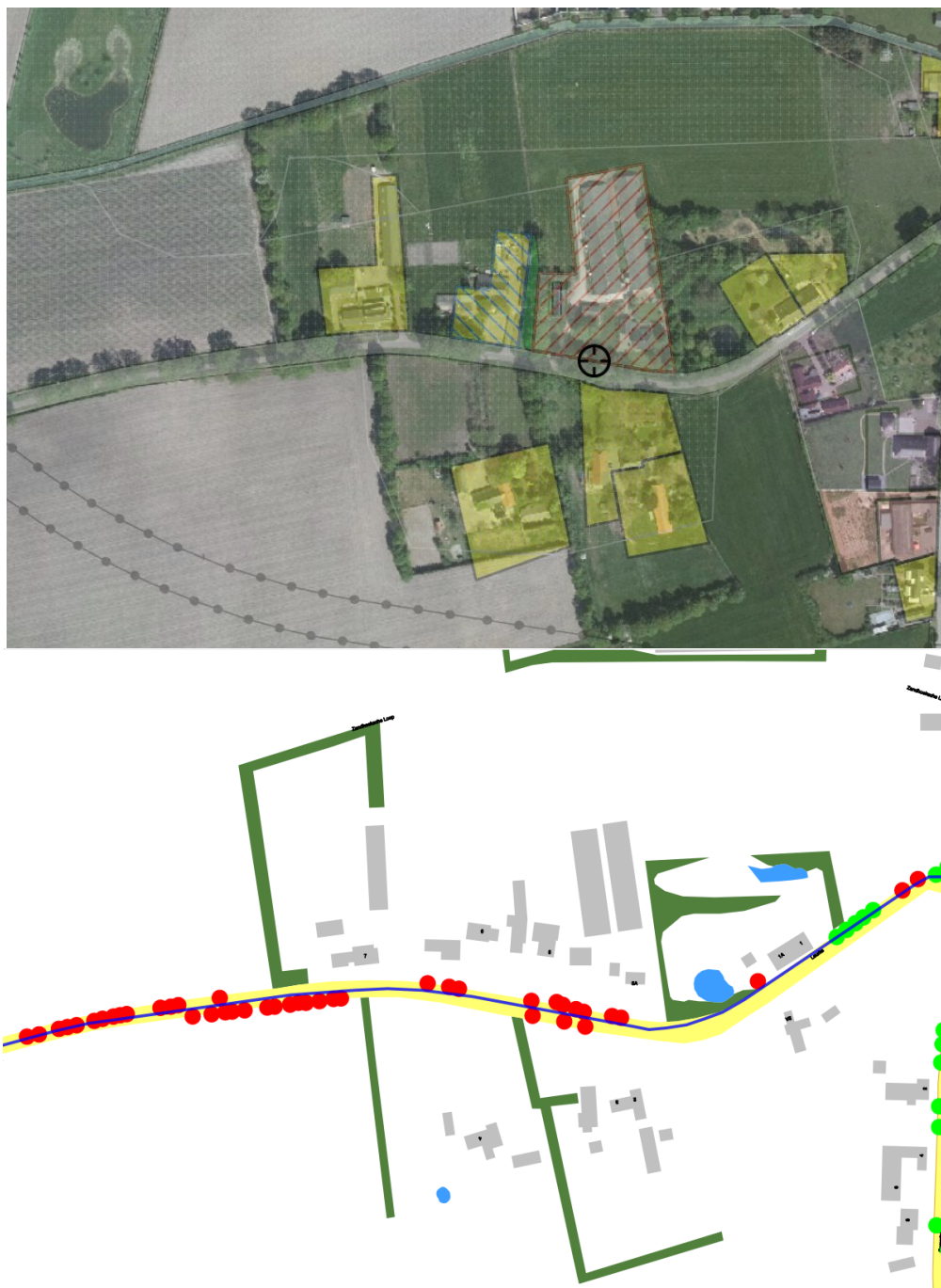
Vanuit de Heemkundekring is aangegeven dat zij op het Leurke verwachten dat meerdere omgevingskwaliteiten aan de orde zijn. Dit mede op basis van literatuurstudie over en lokale kennis van de directe omgeving van het Leurke. De Heemkundekring heeft in ieder geval aangegeven dat, en zijn van mening dat hier ook een beschermingsregiem en ambitie voor geformuleerd moet worden, er diverse waardevolle objecten aanwezig zijn (geweest), waardevolle akkergronden aanwezig zijn met archeologische waarden en er sprake is van een buurtschap / ensemble.

Figuur 8. Indicatieve gebied ensemble Leurke, Heemkundekring

Waarde	Beschrijving	Waardering
Monument / Chw-object	<ul style="list-style-type: none"> Oude boerderij Leurke 5 is aangeduid als Chw-object. Verder geen aangewezen objecten aanwezig. Wel enkele objecten als suggestie aangedragen door Heemkundekring. <ul style="list-style-type: none"> Leurke 2-3: Langgevelboerderij - Hallenhuis verbouwd tot T-boerderij. Leurke 5: T-boerderij - Hallenhuis verbouwd tot T-boerderij. Reeds aangeduid. Leurke 4: Ontwikkeling van hallenhuis, naar Langgevelboerderij, naar T-boerderij. 	<ul style="list-style-type: none"> Middelhoog Middel
Archeologie	<ul style="list-style-type: none"> Archeologische verwachtingswaarde aanwezig. Als groter samenhang cluster Leurke mogelijk interessant. 	<ul style="list-style-type: none"> 2
Natuur en groen	<ul style="list-style-type: none"> Vrijwel alle bomen langs de weg Leurke als monumentaal aangewezen: waardevolle laanbeplanting aan weerszijde van de straat. Zie beschrijving waardevol groen. Diverse erfbeplanting op de percelen aanwezig. Niet beschermd, maar wel typerend voor oorspronkelijke perceelsrandbeplanting en kleinschalige percelering. 	<ul style="list-style-type: none"> Zeer hoog Middelhoog
Landschap	<ul style="list-style-type: none"> Ligging van Zandhoekse loop aan noordzijde begrenst oude akker. Beschrijving zie Vitaal Buitengebied Boekel, dl 2. 	<ul style="list-style-type: none"> Hoog
Aardkundig / Geomorfologisch	<ul style="list-style-type: none"> Oude akker herkenbaar aanwezig tussen Leurke en Zandhoekse loop. Mogelijk ook aardkundige waarde hier aanwezig. 	<ul style="list-style-type: none"> Middelhoog

Tabel 5. Aanwezige omgevingswaarden cluster Leurke.

Figuur 9. Verbeelding cultuurhistorische waarden en waardevol groen, cluster Leurke

Zie ook paragraaf 3.5.

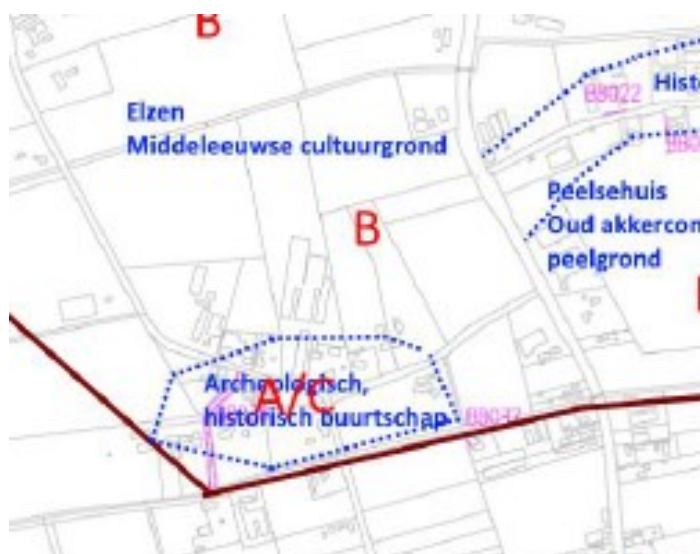
Conclusie:

- ✓ Voor het cluster Leurke een cultuurhistorisch vlak opnemen met beschermingsregels dat verwijst naar de aanwezige kwaliteiten, op hoofdlijnen beschreven in deze notitie en andere regels/beschrijvingen.

3.4.4 Elzen

In *Figuur 11* is te zien dat in het ontwerp Omgevingsplan cultuurhistorische en andere waarden zijn aangeduid in het gebied van het cluster van De Elzen. In *Tabel 6* zijn de aanwezige, beschermde en formeel aangeduide kwaliteiten opgenomen.

Het gaat om een groter bebouwingscluster in het woonwerklandschap. Deze is nadrukkelijk beschreven en van richtlijnen voorzien in de beleidsvisie 'Vitaal Buitengebied Boekel', deel 2 (Kwaliteitsgids). Hierbij wordt vooral ingegaan op de landschappelijke kwaliteiten van het buurtschap.

Figuur 10. Indicatief gebied en waarden omgeving van De Elzen, Heemkundekring

In en rondom het cluster De Elzen is ook sprake van een sterke functiemenging (woonwerklandschap): agrarische bedrijfsfuncties, wonen, andere werkfuncties, landschap en ook andere functies wisselen elkaar af. Op bepaalde omgevingsaspecten geeft dit strijdigheden en spanningen tussen (reeds bestaande) functies.

Vanuit historisch perspectief heeft het cluster betekenis en kan het waarde hebben. Er zijn in het verleden echter al veel van deze waarden aangetast en nog maar weinig herkenbaar / zichtbaar aanwezig. De ambitie om deze waarden terug te brengen en te herstellen is, mede gezien de bedrijfsmatige belangen, een grote opgave.

De Heemkundekring heeft aangegeven dat er in het noordelijke deel van De Elzen sprake is van een samenhangend historisch buurtschap met waardevolle bebouwing en mogelijke archeologische waarden. De akkercomplexen ten noorden van het cluster zijn middeleeuwse cultuurgronden en bevatten (mogelijk) ook aardkundige en landschappelijke waarden. In *Figuur 10* is een indicatieve kaart hiervan opgenomen.

Waarde	Beschrijving	Waardering
Monument / Chw-object	<ul style="list-style-type: none"> Binnen het cluster De Elzen is slechts één object aangeduid als Chw, Elzen 10-10a. Daarnaast heeft de Heemkundekring enkele objecten aangedragen als Chw: <ul style="list-style-type: none"> Elzen 1 Elzen 12 Elzen 16 Elzen 7 	<ul style="list-style-type: none"> Middelhoog Middel
Archeologie	<ul style="list-style-type: none"> Langs de noordelijk straat Elzen een hogere verwachtingswaarde dan rondom zuidelijke deel en de Molenbrand. In zuidelijke deel ook gronden afgegraven. 	<ul style="list-style-type: none"> 2 tot laag
Natuur en groen	<ul style="list-style-type: none"> Laanstructuur langs de Elzen (west) kent waardevolle bomen (laanbeplanting) aan weerszijden van de straat. Voor het overige alleen laanbeplanting langs de wegen aanwezig in gemeentelijk eigendom. Variërend in type en kwaliteit. In beperkte mate nog 	<ul style="list-style-type: none"> Hoog Middel

	oorspronkelijke perceelsrandbeplanting en kleinschalige percelering te herkennen.	
Landschap	<ul style="list-style-type: none"> • Beschrijving zie Vitaal Buitengebied Boekel, dl 2. • Door grootschalige (agrarische) bedrijven aan de randen van het cluster landschap verstoord. Doorzichten her en der ook verstoord. 	<ul style="list-style-type: none"> • Middelhoog • Laag
Aardkundig / Geomorfologisch	<ul style="list-style-type: none"> • Oude akkercomplex herkenbaar aanwezig noordelijk van De Elzen. Mogelijk ook aardkundige waarde hier aanwezig. • Ten zuiden ondergronden al verstoord: lage of geen waarden te verwachten. 	<ul style="list-style-type: none"> • Middelhoog • Laag

Tabel 6. Aanwezige omgevingswaarden cluster Elzen.

Figuur 11. Verbeelding cultuurhistorische waarden en waardevol groen, cluster Elzen

Zie ook paragraaf 3.5.

In tegenstelling tot de andere ensembles is binnen en rond het gebied van de Elzen al het nodige aan omgevingswaarden verdwenen en verstoord. Dit is logisch gezien het overwegende agrarische gebruik en de intensiteit daarvan op de Elzen. Tot enkele jaren geleden waren er nog relatief veel veehouderijbedrijven aanwezig. In de huidige situatie is het aantal weliswaar veel minder, maar de intensiteit van de agrarische functie nog steeds hoog. Door de jaren heen heeft het gebruik geleid tot een kwaliteitsvermindering van de aanwezige omgevingswaarden.

Conclusie:

- ✓ Voor het cluster De Elzen wordt geen cultuurhistorisch vlak opgenomen. De aanwezige en te beschermen waarden zijn beperkt. De reeds opgenomen regels beschermen deze waarden voldoende. De waarden van de oude akkercomplexen ten noorden van het bebouwde deel zijn onvoldoende om het hele cluster aan te wijzen.

3.4.5 Kleine Burgt

Binnen het bebouwingscluster van De Burgt is een specifiek ensemble aanwezig dat van oorsprong een samenhangend geheel vormt en geïsoleerd ligt van de rest van de Burgt; ook wel Kleine Burgt genoemd. Het bebouwingscluster van De Burgt is in 'Vitaal Buitengebied Boekel' uitgebreid beschreven en van ontwerprichtlijnen voorzien. De Kleine Burgt wordt gevormd door de locaties Burgt 9, Burgt 11-13 en Burgt 15-15a. Aansluitend hierop zijn recentelijk twee nieuwe woningen ten oosten hiervan gebouwd. Deze behoren ook nog tot De Kleine Burgt.

In Figuur 12 is te zien dat in het ontwerp Omgevingsplan omgevingswaarden zijn aangeduid in het gebied van de Kleine Burgt. In Tabel 7 zijn de aanwezige, beschermde en formeel aangeduide waarden opgenomen.

Waarde	Beschrijving	Waardering
Monument / Chw-object	<ul style="list-style-type: none"> • Burgt 15-15a is cultuurhistorisch waardevol pand. • Burgt 11 is van oorsprong een oude boerderij (begin 20^e eeuw). • Burgt 9 (aan de zuidzijde) is ook een oude boerderij met waarden (voor 1850), maar is nooit aangeduid als waardevol. 	<ul style="list-style-type: none"> • Middelhoog
Archeologie	<ul style="list-style-type: none"> • Archeologische verwachtingswaarde aanwezig. Ook vondsten aangetroffen bij recentelijk onderzoek Nabij Burgt 15a en 15b. 	<ul style="list-style-type: none"> • 2
Natuur en groen	<ul style="list-style-type: none"> • Diverse monumentale en waardevolle bomen aanwezig tussen Burgt 9 en Burgt 11 die duiden op een oude weg tussen beide panden. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zeer hoog
Landschap	<ul style="list-style-type: none"> • Beschrijving zie Vitaal Buitengebied Boekel, dl 2. Cluster De Burgt aangemerkt als landschappelijk waardevol. 	<ul style="list-style-type: none"> • Hoog
Aardkundig / Geomorfologisch	<ul style="list-style-type: none"> • Geen bijzondere aardkundige waarden aangeduid. Wel enige verwachtingswaarde hiervoor i.v.m. ligging aan akkercomplex. Ook de ligging van de peelrandbreuk in de directe nabijheid moet enige waarden worden toegekend 	<ul style="list-style-type: none"> • Middelhoog

Tabel 7. Aanwezige omgevingswaarden Kleine Burgt.

Zie ook paragraaf 3.5.

Conclusie:

- ✓ Voor het ensemble Kleine Burgt een cultuurhistorisch vlak opnemen met beschermingsregels dat verwijst naar de aanwezige kwaliteiten, op hoofdlijnen beschreven in deze notitie en andere regels/beschrijvingen.

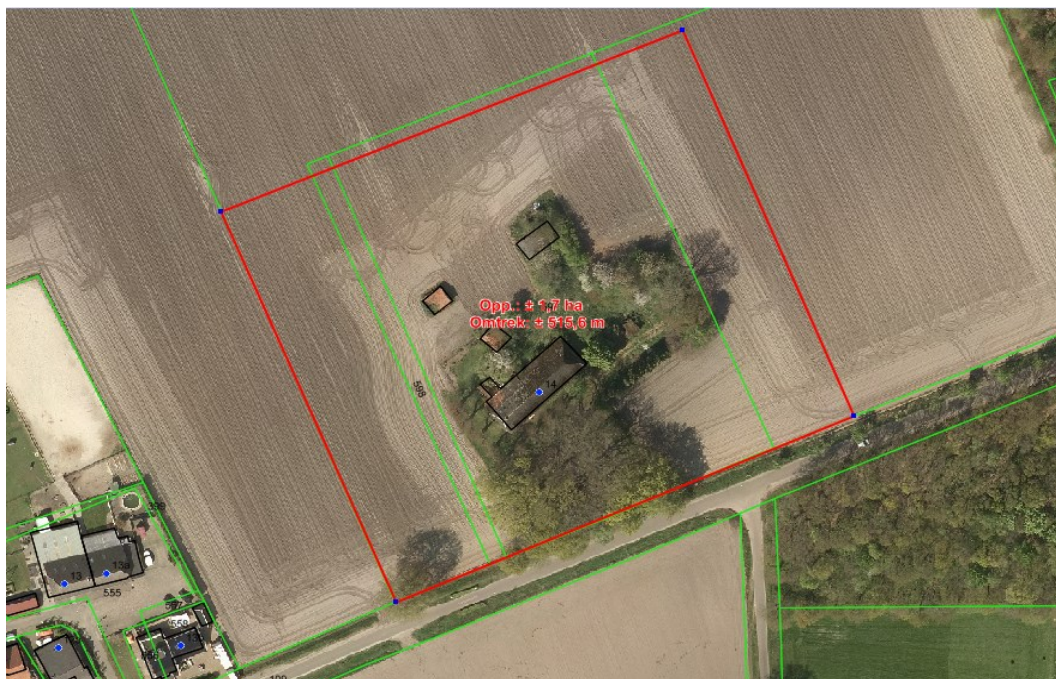

Figuur 12. Verbeelding cultuurhistorische waarden en waardevol groen, kleine Burgt

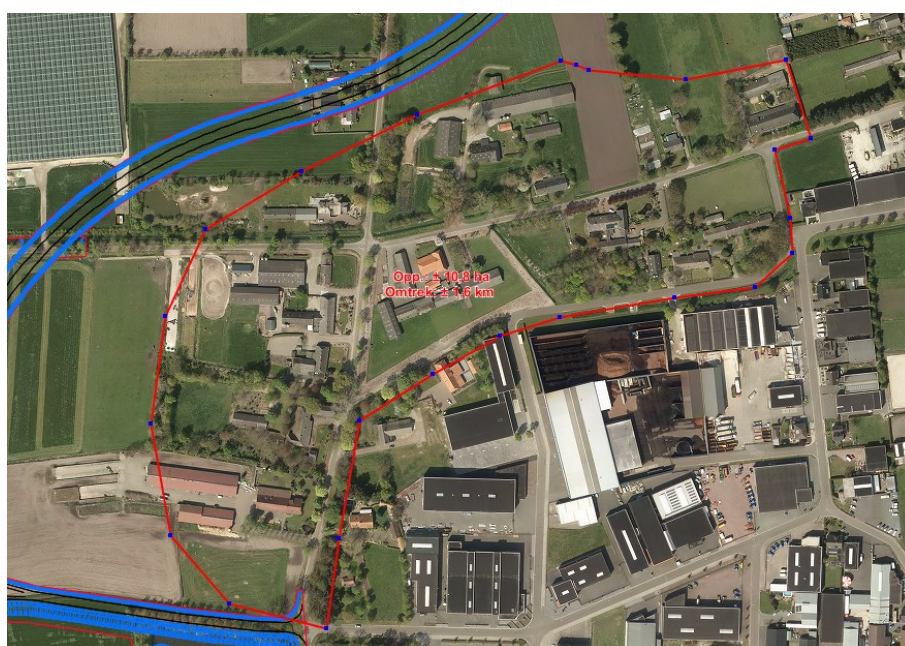
3.4.6 Op te nemen vlakken voor ensembles

Op grond van bovenstaande analyse en uitwerking op hoofdlijnen zullen voor de ensembles Berkhoek 14, Neerboek, Leurke en Kleine Burgt een aanduidingsvlak 'cultuurhistorisch vlak' worden opgenomen in het Omgevingsplan (zie *Figuur 13* tot en met *Figuur 16*). Hieraan worden regels gekoppeld ter bescherming van de aanwezige waarden en met voorwaarden voor ontwikkeling.

Hieronder is de begrenzing van de beoogde vlakken indicatief aangegeven. De vlakken in het Omgevingsplan zullen na vaststelling leidend zijn.

Figuur 13. Voorstel cultuurhistorisch waardevol vlak - ensemble Berkhoek 14

Figuur 14. Voorstel cultuurhistorisch waardevol vlak - ensemble Neerboek

Figuur 15. Voorstel cultuurhistorisch waardevol vlak - ensemble Leurke

Figuur 16. Voorstel cultuurhistorisch waardevol vlak - ensemble Kleine Burgt

3.5 Waardevolle akkers en akkercomplexen

De oude open, vaak bolle, akkers (verder 'oude akkers') in de gemeente Boekel liggen allemaal in of tegen de randen van het woonwerklandschap en de bosrijke ontginningen. Gezien het ontstaan van deze akkers ook logisch; de akkers zijn immers ook door jarenlange bemesting en bewerking van de gronden ontstaan in en rondom oude agrarische buurtschappen.

Oude open (bolle) akkers

De bolle akkers zijn kenmerkend voor de arme Brabantse zandgronden. Boeren hebben jaar na jaar de aarde verrijkt via dierlijke mest vermengd met turf. Hiervoor werd het potstalsysteem toegepast. Turf vormde het strooisel van de stal. Gedurende zo'n zes maanden werd de stal niet uitgemest, maar werd als het nodig was turf bijgestrooid. Het mengsel van mest en veen was een goede meststof en werd over de akker uitgespreid. De dikte van de (enk)eerdlaag op de bolle akkers kan sterk verschillen. Door de wijze van ploegen is de glooiende bolle vorm ontstaan. Op de akker is vrijwel geen sprake van beplanting of water, waardoor de glooiende openheid karakteristiek is.

Oude akkers hebben een aardkundige en geomorfologische waarde, maar zeker ook landschappelijke waarde. Als daarbij ook nog historische boerderijen aan de randen van die akkers aanwezig zijn moet je spreken van een cultuurhistorisch waardevol vlak met meerdere omgevingswaarden die in samenhang binnen hetzelfde gebied aanwezig zijn. Deze vlakken hebben cultuurhistorische betekenis. In Boekel zijn hiervan nog enkele goede voorbeelden aanwezig. Maar ook minder goede voorbeelden. Bijvoorbeeld omdat de oude akkers zijn ontgrond of omdat de boerderijen zijn verdwenen.

In 'Vitaal buitengebied Boekel', de kwaliteitsgids, worden onder andere de landschappelijke (en andere) kwaliteiten van het Kampenlandschap met enken beschreven. Enken zijn dan de oude akkers. Het kleinschalige groene karakter, de oude akkers, de waardevolle bebouwing en gehuchten maken van dit kampenlandschap een aantrekkelijke omgeving om in te wonen, werken en recreëren. Deze mix van functies kunnen conflicteren met deze waarden en met elkaar.

Bij nieuwe ontwikkelingen moet een zorgvuldig inpassing in het landschap worden gerealiseerd. Over het algemeen geldt het volgende: de ontwikkeling moet bijdragen aan het verhogen van de omgevingskwaliteit. Dit betekent dat er sprake is van een goede samenhang tussen de bebouwing en het landschap. In het kampenlandschap is kleinschaligheid leidend. Meer ontwerprichtlijnen voor dit landschap staan in paragraaf 2.2 van de kwaliteitsgids 'Vitaal Buitengebied Boekel'.

In de paragrafen hieronder wordt voor enkele oude akkers en akkercomplexen een beschrijving en waardering gegeven. Op basis hiervan wordt geconcludeerd of er sprake is van een te beschermen kwaliteit.

3.5.1 Oude landbouwgronden De Burgt – Bovenstehuis

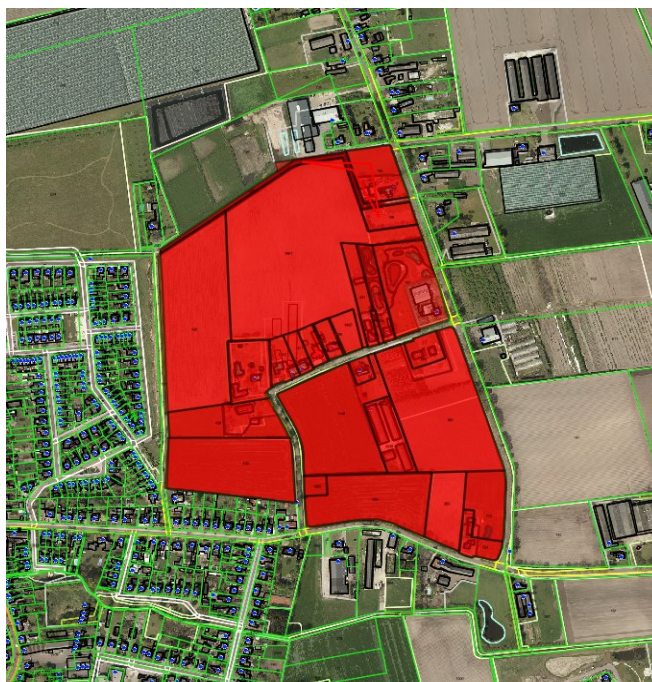
De gronden tussen de dorpsrand van kom Boekel en De Burgt, Bovenstehuis en de Driedaagse loop. Betreft (restanten van) oude akkers, met aan de Burgt en Bovenstehuis nog diverse historische boerderij(gebouwen). Veel van de boerderijen hebben hun functie inmiddels verloren, maar liggen nog wel op historische locaties en zijn als oude boerderijen herkenbaar.

Het gebied ligt in het woonwerklandschap en valt onder het kampenlandschap met enken. De Burgt en Bovenstehuis zijn beide historische bebouwingsclusters van betekenis en als dusdanig aangewezen. Aan de noordzijde loopt een harde begrenzing van het akkercomplex

in de vorm van de Driedaagse loop. Er zijn landschappelijk nog kenmerken aanwezig die duiden op meerdere een oude bolle akkers, zoals perceelrandbeplanting en glooiingen in het landschap.

Al met al zijn er meerdere waarden aanwezig en zijn enkele waarden in het recente verleden ook hersteld door het saneren van gebouwen op de akkers. In potentie kan er kwaliteit teruggewonnen worden. Hiervoor moet er aan de randen van de akkercomplexen wel ruimte voor ontwikkeling blijven bestaan, in lijn met bijvoorbeeld de recente ontwikkeling van enkele ruimte-voor-ruimte kavels aan de Burgt.

De volgende kwaliteiten zijn op/rond deze akkers aanwezig:

Figuur 17. Oude landbouwgronden De Burgt - Bovenstehuis

Waarde	Beschrijving	Waardering
Openheid	<ul style="list-style-type: none"> Centraal op de akkers grote mate van openheid Op de Burgt akker doorsneden door agrarische gebouwen 	<ul style="list-style-type: none"> Hoog
Perceelranden	<ul style="list-style-type: none"> Aanwezige beplanting op de perceelranden. Herkenbare structuur aanwezig 	<ul style="list-style-type: none"> Hoog
Boerderijen	<ul style="list-style-type: none"> Diverse boerderijen nog aanwezig. Enkele objecten met cultuurhistorische waarden 	<ul style="list-style-type: none"> Hoog
Glooiing	<ul style="list-style-type: none"> Nog aanwezig op enkele plaatsen 	<ul style="list-style-type: none"> Middelhoog
Gebruik	<ul style="list-style-type: none"> Agrarische functie op landbouwgronden nog aanwezig. Boerderijen functie verloren 	<ul style="list-style-type: none"> Middel
Aardkundig	<ul style="list-style-type: none"> Vermoedelijk nog waarden aanwezig 	<ul style="list-style-type: none"> Middelhoog
Archeologie	<ul style="list-style-type: none"> Hoge verwachtingswaarden. In het zuidelijke deel zijn geen verwachting meer door afgravingen 	<ul style="list-style-type: none"> Hoog
Percelering	<ul style="list-style-type: none"> Akker aan de Burgt nog kleinschalig verkaveld Akker Bovenstehuis grootschaliger Aan de randen van complex kleinschalig verkaveld 	<ul style="list-style-type: none"> Middelhoog
Overige	<ul style="list-style-type: none"> Begrenzing aan noordzijde van het complex door waterloop 	<ul style="list-style-type: none"> Hoog

Tabel 8. Aanwezige omgevingswaarden oude landbouwgronden De Burgt - Bovenstehuis.

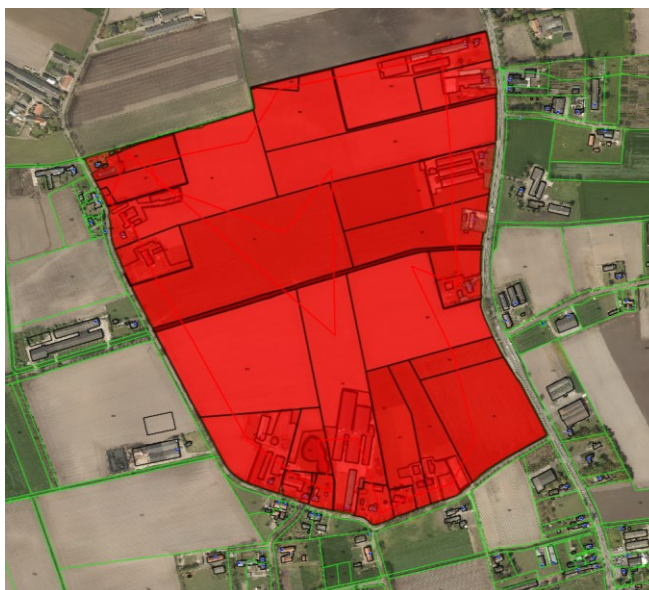
Conclusie:

- ✓ Voor de akkercomplexen aan De Burgt – Bovenstehuis wordt een cultuurhistorisch vlak opgenomen met beschermingsregels dat verwijst naar de aanwezige kwaliteiten, op hoofdlijnen beschreven in deze notitie en andere regels/beschrijvingen.

3.5.2 Middeleeuwse cultuurgronden Biesthoek – De Elzen

De gronden zijn in het bestemmingsplan Buitengebied 2005 al aangeduid als 'agrarisch gebied met landschappelijke waarden'. De waarden zat in de oude open akker die ter plaatse aanwezig is.

Typerend voor dit gebied zijn de aanwezige (oude) boerderijen. Deels nog met een agrarische functie. Maar ook de begeleidende beplanting langs de wegen rondom dit akkercomplex (Volkelseweg, De Elzen, Biesthoek, Biesthoekstraat, Speekstraat, Brabantstraat). Het complex loopt dus door in Uden. De aanliggende Udense gronden zijn in het daar geldende bestemmingsplan ook beschreven als open (bolle) akkers.

Figuur 18. Middeleeuwse cultuurgronden Biesthoek - De Elzen

De volgende kwaliteiten zijn op/rond deze akkers aanwezig:

Waarde	Beschrijving	Waardering
Openheid	<ul style="list-style-type: none"> Grote mate van openheid over het hele complex. Nauwelijks opgaande beplanting aanwezig. Groot samenhangend complex met lange historie 	<ul style="list-style-type: none"> Zeer hoog
Perceelranden	<ul style="list-style-type: none"> Aanwezige beplanting op de perceelranden. Herkenbare structuur aanwezig 	<ul style="list-style-type: none"> Hoog
Boerderijen	<ul style="list-style-type: none"> Meerdere boerderijen nog aanwezig. Enkele objecten met cultuurhistorische waarden Bebouwing west en zuidzijde nog steeds geconcentreerd in clusters Biesthoek en De Elzen Aan westzijde meer verspreide, recente en solitaire agrarische locaties ontstaan. 	<ul style="list-style-type: none"> Hoog tot (middel)laag
Glooiing	<ul style="list-style-type: none"> Nog aanwezig op enkele plaatsen 	<ul style="list-style-type: none"> Middelhoog
Gebruik	<ul style="list-style-type: none"> Agrarische functie op landbouwgronden nog aanwezig. 	<ul style="list-style-type: none"> Middelhoog
Aardkundig	<ul style="list-style-type: none"> Nog waarden aanwezig. Mogelijk ook wijstgronden aanwezig. 	<ul style="list-style-type: none"> Hoog
Archeologie	<ul style="list-style-type: none"> Hoge verwachtingswaarden aan de randen en in de oude clusters Biesthoek en De Elzen. 	<ul style="list-style-type: none"> Hoog
Percelering	<ul style="list-style-type: none"> Schaalvergroting op de bolle akkers doorgezet. Aan de randen ook bij enkele grote veehouderijen. Huiskavels in de clusters nog kleinschalig 	<ul style="list-style-type: none"> Middel
Overige	<ul style="list-style-type: none"> Typerende ligging van de Biesthoekse loop dwars door het complex heen, waardoor er feitelijk sprake is van twee bolle akkers. Akkercomplex volledig omgeven door een aaneengesloten wegenstructuur. 	<ul style="list-style-type: none"> Hoog

Tabel 9. Aanwezige omgevingswaarden middeleeuwse cultuurgronden Biesthoek – De Elzen.

Al met al zijn er veel waarden aanwezig en erg herkenbaar. Schaalvergroting heeft zich wel doorgezet, maar is buiten de grotere veehouderijen niet echt zichtbaar op de akkers zelf. Met name de grote openheid, de volledig gesloten wegenstructuur rondom het complex en de ligging van de Biesthoekse tussen de twee bolle akkers door hebben grote kwaliteiten. De

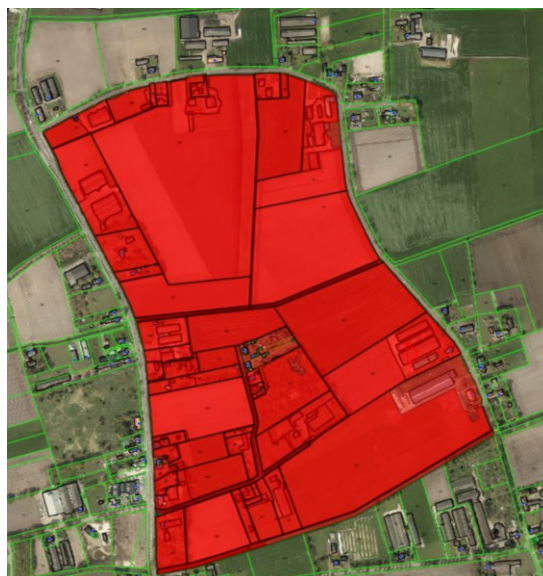
randen van dit complex kennen hoge archeologische verwachting, vooral bij de nog steeds bestaande clusters.

Conclusie:

- ✓ Voor de middeleeuwse cultuurgronden tussen de Biesthoek – De Elzen en de Volkelseweg wordt een cultuurhistorisch vlak opgenomen met beschermingsregels dat verwijst naar de aanwezige kwaliteiten, op hoofdlijnen beschreven in deze notitie en andere regels/beschrijvingen.

3.5.3 Landbouwgronden Peelsehuis

De landbouwgronden tussen Volkelseweg, Peelsehuis, Bovenstehuis en de Molenloop in het zuiden zijn ontstaan op de peelrandbreuk. Hiervan is nog maar weinig visueel herkenbaar in het landschap. Grote delen van de akkercomplexen zijn in het verleden afgegraven en ontgonnen. Er zijn door de agrarische schaalvergroting ook meerdere nieuwe bebouwingslocaties ontstaan langs de hele rand van het akkercomplex. In de ondergronden zullen nog wel kenmerken van de peelrandbreuk terug te vinden zijn. In de directe omgeving geeft het watersysteem daar in ieder geval concrete aanwijzingen voor (o.a. kwel). Wel heel typerend voor dit gebied is de massa van bebouwing en opgaand groen van de Molenwijk.

Figuur 19. Landbouwgronden Peelsehuis

Vooraf langs de Volkelseweg en aan het Peelsehuis zijn diverse functies ontstaan die minder goed passen bij oude akkers. Deze functies zullen ook niet zomaar wegvallen in dit gebied. Het Woonwerklandschap ziet immers op een dergelijke functiemenging. Herstel van de oorspronkelijke waarden is nodig om er kwaliteit van te maken. Zonder grote investeringen is het niet reëel in dit gebied dit herstel te verwachten. En de aanwezige kwaliteiten zijn beduidend lager dan in andere gebieden.

Waarde	Beschrijving	Waardering
Openheid	<ul style="list-style-type: none"> • Redelijk open, maar door randbebouwing en afgravingen is de oorspronkelijke openheid en zicht daarop aangetast. 	<ul style="list-style-type: none"> • Middelhoog
Perceelranden	<ul style="list-style-type: none"> • Veel toegevoegde en solitaire bouwpercelen aan de randen ontstaan. Verstoort het zicht op de openheid 	<ul style="list-style-type: none"> • Laag
Boerderijen	<ul style="list-style-type: none"> • Her en der nog een oude boerderij aanwezig, maar geen met specifieke historische waarde. • Rondom het hele complex meer verspreide, recente en solitaire agrarische locaties ontstaan. 	<ul style="list-style-type: none"> • Middellaag
Glooiing	<ul style="list-style-type: none"> • Grotendeels aangetast door afgravingen 	<ul style="list-style-type: none"> • Laag
Gebruik	<ul style="list-style-type: none"> • Agrarische functie op landbouwgronden nog deels aanwezig. Deels ook intensievere teelten. • Bebouwing aan randen voor diverse functies in gebruik. 	<ul style="list-style-type: none"> • Middelhoog
Aardkundig	<ul style="list-style-type: none"> • Vermoedelijk meeste waarden verdwenen door afgravingen. • Herstel wenselijk, mede in relatie tot mogelijke aanwezigheid peelrandbreuk in de ondergrond 	<ul style="list-style-type: none"> • Middel

Archeologie	<ul style="list-style-type: none"> • Geen tot hoge verwachtingswaarden aanwezig. Afhankelijk van de plek. Hoge waarden vooral aan de randen bij Peelsehuis en zuidelijke deel Bovenstehuis. 	<ul style="list-style-type: none"> • Middelhoog tot laag
Percelering	<ul style="list-style-type: none"> • Schaalvergroting op de bolle akkers doorgezet. Aan de randen ook bij enkele grote veehouderijen. • Solitaire huiskavels aan de randen meer passend en kleinschalig 	<ul style="list-style-type: none"> • Middel
Overige	<ul style="list-style-type: none"> • Typerende ligging en massa van Molenwijk. Enerzijds waardevol, anderzijds vreemd. Historie zal uitgezocht moeten worden wat de toegevoegde waarde hiervan is. • Typerende ligging Elzense loop over het akkercomplex heen. 	<ul style="list-style-type: none"> • ???

Tabel 10. Aanwezige omgevingswaarden landbouwgronden Peelsehuis

Al met al zijn er veel waarden aanwezig en erg herkenbaar. Schaalvergroting heeft zich wel doorgezet, maar is buiten de grotere veehouderijen niet echt zichtbaar op de akkers zelf. Met name de grote openheid, de volledig gesloten wegenstructuur rondom het complex en de ligging van de Biesthoekse tussen de twee bolle akkers door hebben grote kwaliteiten. De randen van dit complex kennen hoge archeologische verwachting, vooral bij de nog steeds bestaande clusters.

Conclusie:

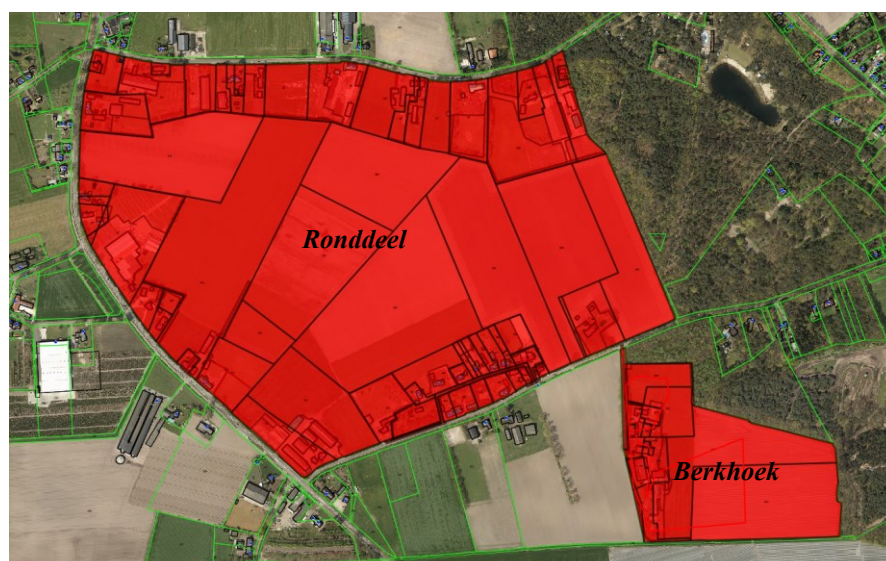
- ✓ Voor dit gebied wordt geen cultuurhistorisch vlak opgenomen. Bestaande regels voor landschappelijke en archeologische bescherming en de toe te voegen regels voor de peelrandbreuk bieden voldoende bescherming / mogelijkheden.

3.5.4 Rondeel en historische akkers Berkhoek

Het akkercomplex direct ten westen van de bossen en verder omsloten door de Peelstraat, Gemertseweg en Berkhoek zijn in het bestemmingsplan Buitengebied 2005 al aangewezen als 'open (oude) akkers'. Het regiem van 'agrarisch gebied met landschappelijke waarden' was daar van toepassing. Via die weg werden de open akkers beschermd tegen grote ruimtelijke ingrepen. De Heemkundekring beschrijft het Rondeel als een relatief intact gebleven middeleeuws akkercomplex met kenmerken van (semi) lintbebouwing op de oorspronkelijke locaties. Het ronddeel komt veelvuldig terug in oude publicaties en beschrijvingen.

De akkers ten oosten van de Berkhoek, het doodlopende stuk richting de gemeentegrens van Gemert-Bakel, zijn van historische waarde. Met name door de oorspronkelijke ligging van de gronden en boerderijen die daar direct aan grenzen.

Ook de harde grens tussen de landbouw

Figuur 20. Rondeel en historische akker Berkhoek

en bossen aan de oostzijde is kenmerkend voor deze beide akkercomplexen. Versterkt op plekken door de ligging van een fietspad door het bos heen die op een aantal plekken over deze scheiding heen loopt.

De gaafheid van de openheid, de nog herkenbare glooiing van de akkers en het volledig ontbreken van beplanting op de akkers, maar wel veelvuldig aan de randen en op de bedrijfs- en woonerven maken beide complexen zeer waardevol. Dit wordt versterkt, in beide gevallen, door de aanwezigheid van oude boerderijen, sommige nog in functie, aan de randen. Enkelen hiervan hebben ook specifieke cultuurhistorische waarden. Zowel door de ligging als door de bouw.

De volgende kwaliteiten zijn op/rond deze akkers aanwezig:

Waarde	Beschrijving	Waardering
Openheid	<ul style="list-style-type: none"> Grote mate van openheid over het hele complex. Nauwelijks beplanting aanwezig op de akker. Zicht op de openheid is beperkt tot een aantal doorzichten vanaf de omliggende wegenstructuur. 	<ul style="list-style-type: none"> Zeer hoog
Perceelranden	<ul style="list-style-type: none"> Aanwezige beplanting op de perceelranden. Ook met waardevolle bomen Langs de Gemertseweg randbeplanting aangetast en van beperkte kwaliteit. 	<ul style="list-style-type: none"> Hoog tot middelhoog
Boerderijen	<ul style="list-style-type: none"> Meerdere boerderijen nog aanwezig. Enkele objecten met cultuurhistorische waarden Bebouwing west-, noord en zuidzijde geconcentreerd langs historische linten / in het cluster Berkhoek Bebouwing afwisselend historisch en recent 	<ul style="list-style-type: none"> Hoog
Glooiing	<ul style="list-style-type: none"> Herkenbaar en aanwezig op Ronddeel. Bij Berkhoek minder duidelijk 	<ul style="list-style-type: none"> Hoog tot middelhoog
Gebruik	<ul style="list-style-type: none"> Agrarische functie op landbouwgronden nog aanwezig Bebouwing met variërende functies 	<ul style="list-style-type: none"> Middelhoog
Aardkundig	<ul style="list-style-type: none"> Nog waarden aanwezig op Ronddeel. Akkers Berkhoek en langs de randen gronden afgegraven 	<ul style="list-style-type: none"> Hoog tot laag
Archeologie	<ul style="list-style-type: none"> Hoge verwachtingswaarden op Ronddeel. Bebouwingsvlakken veel minder verwachting. Akkers Berkhoek geen archeologische verwachtingen meer door ontgronding 	<ul style="list-style-type: none"> Hoog tot laag
Percelering	<ul style="list-style-type: none"> Schaalvergroting op de bolle akkers doorgezet. Aan de noord- en zuidranden van Ronddeel huiskavels nog kleinschalig. Westzijde Ronddeel wisselende schaal percelering Bij Berkhoek nog historische percelering waarneembaar 	<ul style="list-style-type: none"> Middel
Overige	<ul style="list-style-type: none"> Grote mate van gaafheid bolle akker op Ronddeel Akkercomplex Ronddeel omgeven door een historische wegenstructuur. 	<ul style="list-style-type: none"> Hoog

Tabel 11. Aanwezige omgevingswaarden Ronddeel en historische akker Berkhoek.

Al met al zijn er nog veel waarden aanwezig en erg herkenbaar. De gaafheid van het Ronddeel is groot en daarmee van betekenis. Schaalvergroting op de akker heeft zich wel doorgezet, maar heeft slechts op enkele huiskavels ook doorgezet. Met name de grote openheid, de gaafheid en de wegenstructuur rondom het complex Ronddeel hebben grote waarde.

Voor de akkers en bebouwing aan de Berkhoek is vooral de historische ligging van belang en nog waardevol. Afgraving heeft de ondergrond aangetast. Wel is de samenhang van de akkers met de aanwezige boerderijen nog duidelijk zichtbaar hier.

Conclusie:

- ✓ Voor het Ronddeel en het akkercomplex oostelijk van Berkhoek wordt een cultuurhistorisch vlak opgenomen met beschermingsregels dat verwijst naar de aanwezige kwaliteiten, op hoofdlijnen beschreven in deze notitie en andere regels/beschrijvingen.

3.5.5 Middeleeuwse akkers Putakker

Ten oosten van de bossen, in de nabijheid van Huize Padua ligt nog een goed herkenbare oude bolle akker. Direct ten zuiden van de Putakker. Deze gronden zijn in het verleden mede in gebruik geweest voor de voedselvoorziening van Huize Padua. Door de aangrenzende boerderijen. Het complex heeft nog een grote herkenbaarheid en gaafheid in het landschap. De bijhorende boerderijen uit het verleden zijn nog deels aanwezig aan de Putakker en de Daniel de Brouwerstraat. Het complex loopt over in de gemeente Gemert-Bakel en is daar ook als waardevol gebied aangewezen. De bebouwing rondom dit akkercomplex zijn in het verleden onder andere gebruikt voor de leemwinning en steenproductie. Juist ten zuiden van dit gebied, in het Handelse deel, ligt ook een oud drooggevallen beekdal.

Figuur 21. Middeleeuwse akkers Putakker

De volgende kwaliteiten zijn op/rond deze akkers aanwezig:

Waarde	Beschrijving	Waardering
Openheid	<ul style="list-style-type: none"> • Kleinschalig maar zeer open en bolle akker • Nu verscholen achter aaneengegroeide bebouwing. Alleen vanaf de Putakker waarneembaar. 	• Middelhoog
Perceelranden	<ul style="list-style-type: none"> • Vooral bebouwing aan de noord- en oostrand. Westelijk harde grens van aaneengesloten bossen • Aan de zuidzijde herkenbaarheid akker verdwenen door afgraving in Handels deel. 	• Middelhoog
Boerderijen	<ul style="list-style-type: none"> • Oude boerderijen nog aanwezig. Enkele objecten met cultuurhistorische waarden • Andere bebouwing wellicht interessant i.v.m. historische leemwinning en steenproductie 	• Hoog
Glooiing	<ul style="list-style-type: none"> • Zeer goed herkenbaar en aanwezig 	• Zeer hoog
Gebruik	<ul style="list-style-type: none"> • Agrarische functie op landbouwgronden aanwezig • Omliggende bebouwing met variërende functies. Historisch gebruik mogelijk ook interessant 	• Hoog
Aardkundig	<ul style="list-style-type: none"> • Nog waarden aanwezig 	• Hoog
Archeologie	<ul style="list-style-type: none"> • Hoge verwachtingswaarden. Ook in relatie tot de en onder de omliggende bebouwing 	• Zeer hoog

Percelering	<ul style="list-style-type: none"> • Beperkte schaalvergroting plaatsgevonden. • Wel veel verdichting met nieuwe bebouwing, maar wel aan de akkerranden 	• Middelhoog
Overige	<ul style="list-style-type: none"> • Grote mate van gaafheid bolle akker 	• Hoog

Tabel 12. Aanwezige omgevingswaarden middeleeuwse akkers Putakker.

Al met al voldoende aanwezige waarden op en rond dit akkercomplex om deze enige bescherming te bieden. Vooral de gaafheid en herkenbaarheid van deze, relatief kleine bolle akker heeft waarde. Door de verwachting van nog aanwezige archeologische en aardkundige waarden in de ondergronden ook waardevol.

Conclusie:

- ✓ Voor de akkers aan de Putakker wordt een cultuurhistorisch vlak opgenomen met beschermingsregels dat verwijst naar de aanwezige kwaliteiten, op hoofdlijnen beschreven in deze notitie en andere regels/beschrijvingen.

3.5.6 Kampenlandschap van het Leurke

Voor dit kleinschalige landschap wordt ook verwezen naar paragraaf 0 waar de waarden van het ensemble Leurke zijn beschreven.

Aan weerszijde van de bebouwing aan het Leurke liggen nog herkenbare oude kampen. Binnen dit landschap met clusters is het Leurke één van de beter bewaarde en nog steeds samenhangende agrarische clusters uit het verleden. Er staan nog de nodige boerderijen langs de weg, maar aan de zuidzijde ook verder van de weg af. De relatie tussen deze boerderijen en de kleinschalige percelen daarachter is op bepaalde plekken nog duidelijk aanwezig. Schaalvergroting heeft hier maar beperkt inbreuk op gedaan.

Figuur 22. Oude akkers / kampen ensemble Leurke

De kampen tussen de boerderijen aan het Leurke en de Zandhoekse loop zijn nog heel typerend. De hoogteverschillen zijn er nog en de percelering en relatie met de diverse agrarische bedrijven is duidelijk aanwezig. De Zandhoekse loop is een duidelijk begrenzing van deze kampen. Zowel aan de zuidzijde als de noordzijde is de erfinrichting vaak nog heel herkenbaar. Aan de straatzijde de gebouwen, de (moes)tuin bij het woongedeelte en het stalgedeelte meer open van karakter. Stallen en schuren liggen tegen of direct achter het hoofdgebouw. Daarachter de weides richting de natte gronden en akkers op hoge droge gronden. Dit allemaal op een vrij kleine en complete schaal.

De volgende kwaliteiten zijn op/rond deze akkers aanwezig:

Waarde	Beschrijving	Waardering
Openheid	<ul style="list-style-type: none"> • Kleinschalige maar herkenbare kampen aan zuid- en noordzijde • Hoge mate van variatie op een kleine schaal 	• Hoog
Perceelranden	<ul style="list-style-type: none"> • Eigendomspercelen en akkers/weides duidelijk gescheiden op basis van eigendom door beplanting • Sterke en waardevolle bomenstructuur langs 	• Hoog

	hoofdweg	
Boerderijen	<ul style="list-style-type: none"> • Oude boerderijen nog aanwezig. Enkele objecten met cultuurhistorische waarden • Opbouw van het erf heel typerend 	• Hoog
Glooiing	<ul style="list-style-type: none"> • Zeer goed herkenbaar daling richting de natte gronden en waterlopen 	• Zeer hoog
Gebruik	<ul style="list-style-type: none"> • Agrarische functie nog maar sporadisch aanwezig. Vooral kleinschalige en hobbyboeren 	• Middelhoog
Aardkundig	<ul style="list-style-type: none"> • Geen verwachtingen 	• Laag
Archeologie	<ul style="list-style-type: none"> • Hoge verwachtingswaarden rondom bebouwing en waterloop. Daartussen geen verwachtingen en vaak afgegraven 	• Hoog
Percelering	<ul style="list-style-type: none"> • Herkenbare en gave structuur behouden gebleven. • Heeft ook waarde als ensemble 	• Hoog
Overige	<ul style="list-style-type: none"> • Grote mate van gaafheid 	• Hoog

Tabel 13. Aanwezige omgevingswaarden kampenlandschap van het Leurke

Conclusie:

- ✓ Voor het ensemble Leurke wordt een cultuurhistorisch vlak opgenomen met beschermingsregels dat verwijst naar de aanwezige kwaliteiten, op hoofdlijnen beschreven in deze notitie en andere regels/beschrijvingen.

3.5.7 Overige aangedragen cultuurhistorisch waardevolle vlakken

Door de lokale Heemkundekring zijn nog enkele andere gebieden, clusters of vlakken aangedragen die waardevol zouden (kunnen) zijn. Het gaat dan concreet over de volgende gebieden:

❖ **Historische landbouwgebied van de Heivelden**

Het gaat dan over het gebied direct ten westen van de Schutboom. Hier zijn enkele waarden wel aanwezig, zoals archeologische en landschappelijke, maar speelt ook dat het grondgebruik thans overwegen grootschalig agrarisch is en de aanleg van de randweg concreet is voorzien. Waardevolle bebouwing is er nauwelijks. Enerzijds worden de aanwezige waarden beschermd, maar anderzijds zal er een grootschalig project in het gebied op korte termijn inbreuk doen het landschap en bestaande functies. Extra beschermingsregels zouden hier haaks op staan.

❖ **Klein Ronddeel**

Direct aangrenzend aan de Zandhoekse loop ten zuiden van woningbouwlocatie De Run liggen landbouwgronden die vergelijkbare waarden zouden kunnen hebben als het Ronddeel (zie paragraaf 3.5.4). Van dit gebied is echter bekend dat het grotendeels al verstoord is door afgravingen uit het verleden. Archeologische en aardkundige waarden zijn niet meer aanwezig. Ook is er geen sprake meer van een herkenbare oude open (bolle) akker. Het opnemen van een beschermingsregiem voegt niet veel toe aangezien er geen waarden meer aanwezig zijn.

❖ **De Aa en Gramsoord**

Volgens de heemkundekring is de bebouwing aan De Aa en Gramsoord van historische waarde. Mogelijk zijn er ook archeologische waarden aanwezig in de ondergronden, vooral rondom de bebouwing die op de hogere donkgronden al van oudsher aanwezig is. Hierover is echter bekend dat de individuele objecten niet of nauwelijks beschermd zijn. Er komt slechts een enkel object voor in het plan als cultuurhistorisch waardevol. Zoals in paragraaf 3.2.4 al gesteld zullen er niet zomaar objecten hieraan toegevoegd worden. Overigens betreft het aan de Aa en de Beemd geen aaneengesloten en

functioneel samenhangende bebouwingen waarmee sprake zou zijn van een cluster. Wij onderschrijven om deze redenen dan ook niet de noodzaak van een aanduiding 'cultuurhistorisch vlak' voor dit gebied.

Conclusie:

- ✓ Voor de hierboven beschreven gebieden wordt geen cultuurhistorisch vlak opgenomen. De reeds opgenomen regels bieden voldoende bescherming en mogelijkheden.

3.6 Overige omgevingswaarden en waardevolle aspecten

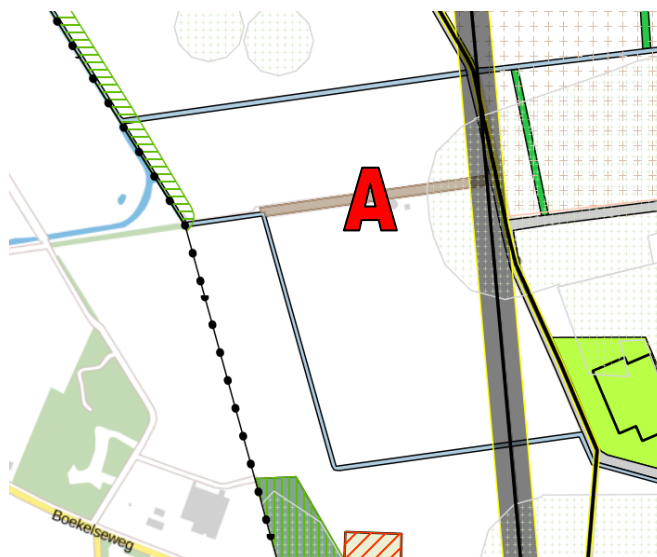
Uit meerdere zienswijzen en ook na ambtshalve controle over het ontwerp Omgevingsplan blijken enkele (potentieel) waardevolle structuren naar voren te komen die geen of onvoldoende bescherming hebben gekregen. Hiervoor wordt gevraagd om extra bescherming te regelen via cultuurhistorische waarden.

3.6.1 Onverharde paden, bomenrijen en laanelementen

❖ **Nellendijk**

Door de lokale heemkundekring zijn concreet de restanten van de historische verbinding tussen Boekel en Erp genoemd ter hoogte van Het Goor en de Leijgraaf. In archiefstukken ook wel de Nellendijk genoemd. De ligging is aangeduid in *Figuur 23* met "A".

Links is de kaart met waardevol groen opgenomen. Rechts de verbeelding van het Omgevingsplan. In het Omgevingsplan is de Nellendijk beschermd door opname van de functie "Verkeer – onverharde weg". Verharding of andere aanpassingen zijn slechts na afweging van de cultuurhistorische en landschappelijke waarden toegestaan.

Figuur 23. Ligging Nellendijk in Omgevingsplan

Conclusie:

- ✓ Voor de Nellendijk wordt geen cultuurhistorisch vlak opgenomen. De reeds opgenomen regels bieden voldoende bescherming en mogelijkheden.

❖ **Gramsoordse Stigt**

Ook van de heemkundekring afkomstig is het verzoek om de ligging en nog bestaande bomen en beplanting langs de Gramsoordse Stigt te beschermen. De ligging is aangeduid in *Figuur 24* met "B" aangeduid.

In het landschap zijn op deze plek nog enkele bomen terug te vinden, maar veel minder dan er waren. In het landschapbeleidplan uit 2000 was hier nog een forsere lijnbeplanting met onverhard pad voorzien. Op dit moment geldt er geen bescherming voor bomen en/of laanstructuur op die plek. Het pad is grotendeels ook verdwenen en is onderbroken en niet openbaar. De grond is in eigendom van derden.

Vanuit belang van het waterschap en de Gasunie geldt nog een privaatrechtelijke beperking op deze strook. Er ligt ondergronds een gasleiding. In het verleden lag hier ook een deel van de Zandhoekse loop. Deze waterloop is inmiddels verlegd.

Omdat de grond niet in eigendom van de gemeente is zijn en nooit bestemd zijn geweest als landschapselement, geldt ter plaatse geen bescherming van het groen. De gasleiding in de ondergrond is ook niet te verenigen met diepwortelende beplanting en forse groenstructuren. Nu een bescherming van de bomen opnemen is ook niet in lijn met het generieke kapbeleid.

Figuur 24. Ligging Gramsoordse Stigt in Omgevingsplan

Conclusie:

- ✓ Voor de Gramsoordse Stigt wordt geen cultuurhistorisch vlak opgenomen. De reeds opgenomen regels bieden voldoende bescherming en mogelijkheden.

3.6.2 (Grens)Waterlopen

Door de Heemkundekring zijn de bestaande grenswaterlopen genoemd als te beschermen cultuurhistorisch waardevolle elementen. In één adem hiermee ook de kenmerkende waterlopen die van oost naar west door het gebied lopen en uitmonden in De Aa en De Leijgraaf. Niet aangegeven is wat de waarde(n) van die waterlopen precies zijn. Wel geeft de heemkundekring het volgende aan de volgende ambities te hebben:

Grenswaterlopen

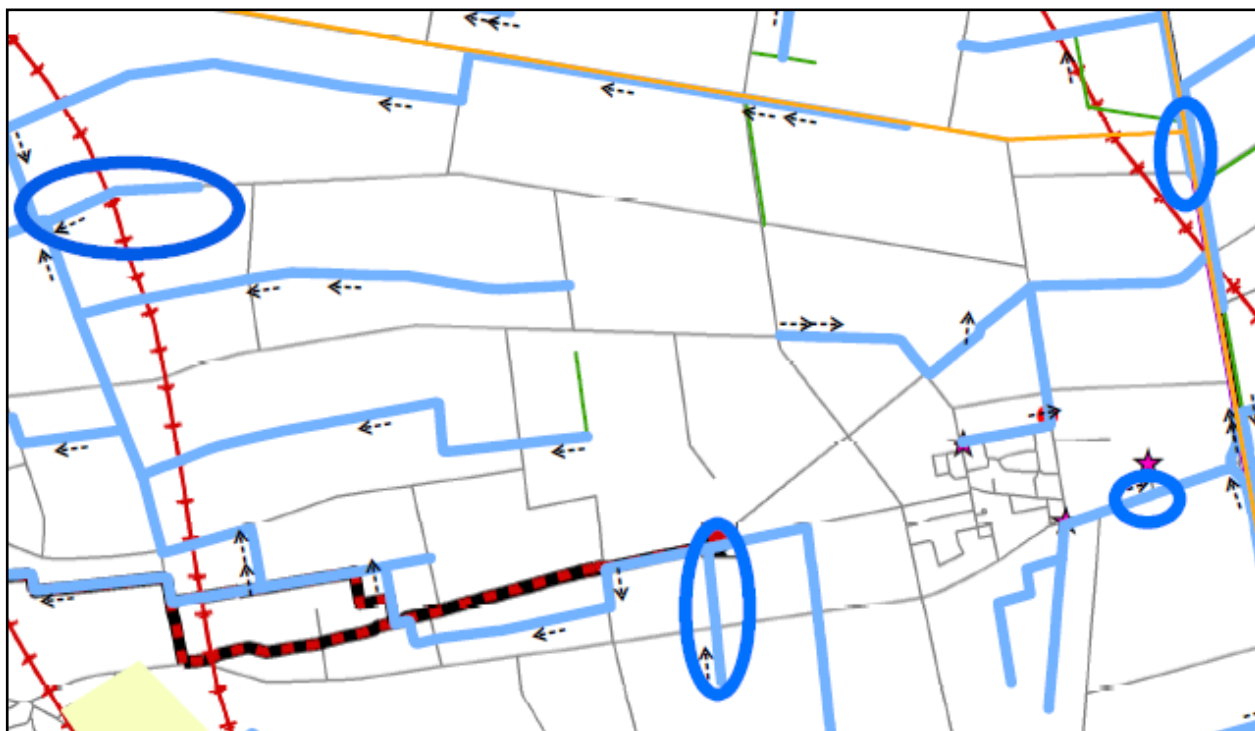
De Meerkensloop, Landmeerse loop, Leijgraaf en Aa zijn zowel de historische (vanaf 1313) als actuele grenzen van Boekel. Een deel van de Leijgraaf is onlangs verlegd richting Erp. HKK verzoekt gemeente om in het kader van de versterking van de landschappelijke kwaliteit en van de cultuurhistorische identiteit te stimuleren dat

1. *deze grenswaterlopen als zodanig herkenbaar zijn en daarvoor bijvoorbeeld de oude grenspaal die ooit de grens van het land van Ravenstein met de Republiek der Verenigde Nederlanden aangaf, in ere te herstellen*
2. *de bereikbaarheid van deze lopen en beken te verbeteren door bijvoorbeeld een voetpad erlangs aan te leggen.*

Omdat de ligging van deze waterlopen, alsmede de oost-west waterlopen van het waterschap allemaal in het Omgevingsplan zijn opgenomen met een functie “Water” en deze elementen ook onderdeel van de landschapsbeschrijving in ‘Vitaal Buitengebied Boekel’, kwaliteitsgids, is in ieder geval voldoende geregeld dat de ligging van de waterlopen vastgelegd is en dat de waarden en kwaliteiten van de waterlopen bij ontwikkelingen in overweging moeten worden genomen. Het is niet zomaar mogelijk om de waterlopen te verleggen of anderszins.

Voor het overige doelt de heemkundekring vooral op een ambities die zij heeft. Deze kan de gemeente op hoofdlijnen ook onderschrijven. Deze ambities zijn echter geen onderdeel van

het Omgevingsplan, maar zouden onderdeel kunnen zijn van een uitvoeringsprogramma ter bevordering van landschappelijke en/of andere omgevingskwaliteiten van het buitengebied.

Figuur 25. Onvoldoende beschermde A-watergangen van het Waterschap Aa & Maas

Het waterschap heeft aangegeven in hun zienswijzen dat enkele (stukken van) waterlopen niet goed zijn opgenomen op de verbeelding van het ontwerp Omgevingsplan. Dit zal hersteld worden, waarmee ook die waterlopen automatisch een bescherming krijgen tegen ingrepen zoals door de heemkundekring benoemd (zie *Figuur 25*).

Conclusie:

- ✓ Voor (grens)waterlopen worden geen cultuurhistorisch vlakken opgenomen. De reeds opgenomen regels bieden voldoende bescherming en mogelijkheden.
- ✓ Op een aantal plaatsen zal de functie 'water' worden toegevoegd aan de verbeelding om bestaande waterlopen te voorzien van een passende regeling.

3.6.3 Bosjes

Door de Stichting Bomen Boekel is een aantal bosjes aangedragen die in hun beleving een landschappelijke en cultuurhistorische betekenis (kunnen) hebben. Zowel de ondergrond als de biotoop van deze elementen (kunnen) waarden hebben. De stichting stelt in zijn zienswijzen het volgende:

De Stichting Bomen Boekel beperkt zich in deze reactie tot de landschapselementen met als doel de landschappelijke en cultuurhistorische waarden te behouden, cq. uitbreiden van gebieden die aangemerkt zouden moeten worden als aardkundig en geomorfologisch belangrijk en waarvan de biotoop en de ondergrond van deze landschapselementen van belang zijn. Te weten:

- Bosje tussen Peelkensweg en Daandelendennen. Op de kaart no. 200
- Bosje aan de Zanddelweg/Vale Peelweg no. 221
- Bosje aan de Wanroijseweg no 279
- Bosje tussen Scheidingsweg en Rietven no139
- Bosje ten noorden van Rietven no. 154 en 158
- Bosje ten zuiden van de Scheidingsweg no.147
- Bosje ten noorden van Riet van no.107
- Bosje Molenbrand/Molenwijk no115
- Bosje Zandhoek/Morgens no. 46
- Bosje op de grens Erp-Boekel no.56 en 57
- Bosje bij paintballterrein no.141

Hierbij moet worden opgemerkt dat de verwijzingen die de stichting gebruikt overeenkomen met de kaart behorende bij het landschapsbeleidsplan uit 2000. In onderstaande tabel is aangegeven welke regiems ter plaatse van de genoemde bosjes op basis van het ontwerp Omgevingsplan 2016 gelden.

Bosje	Functie OP2016	Aanduiding OP 2016	Kaart beschermde bomen 2017
<i>Tussen Peelkensweg – Daandelendennen</i>	Natuur	--	Beschermd bosgebied
<i>Nabij Vale Peelweg, aan zandpad</i>	Natuur	--	Beschermd bosgebied
<i>Wanroijseweg, naast nr 17</i>	Natuur	--	Beschermd bosgebied
<i>Tussen Scheidingsweg – Rietven, ten zuiden van Noordkantse loop</i>	Natuur	NatuurNetwerk Brabant (ehs)	Beschermd bosgebied
<i>ten noorden Rietven, nabij nr 1b</i>	Natuur	NatuurNetwerk Brabant (ehs)	Beschermd bosgebied
<i>ten zuiden Scheidingsweg aan Noordkantse loop</i>	Natuur	NatuurNetwerk Brabant (ehs)	Beschermd bosgebied
<i>ten noorden Rietvenseweg nabij nr 1a</i>	Natuur	NatuurNetwerk Brabant (ehs)	Beschermd bosgebied
<i>Molenwijk</i>	Natuur	NatuurNetwerk Brabant (ehs)	Beschermd bosgebied
<i>Zandhoek – De Morgens</i>	Groen	--	Beschermd bosgebied
<i>Tegen gemeentegrens Erp-Boekel</i>	Natuur	NatuurNetwerk Brabant (ehs)	Beschermd bosgebied
<i>Bij paintballterrein</i>	Natuur	--	Beschermd bosgebied

Tabel 14. Geldende beschermingsregiem voor aangedragen te beschermen bosjes.

Via de opgenomen functies en bijhorende regels zijn deze bosjes allemaal beschermd tegen landschappelijke aantasting. Er mag alleen gekapt worden als daarbij geen onevenredig nadeel wordt veroorzaakt voor:

- de natuurwaarde van de houtopstand en/of;
- de landschappelijke waarde van de houtopstand en/of;
- de beeldbepalende waarde van de houtopstand en/of;
- de cultuurhistorische waarde van de houtopstand en/of;
- de waarde voor de leefbaarheid van de houtopstand.

Dit betekent dat deze waarden ook beschermd zijn en in overweging moeten worden genomen bij het kappen van de houtopstanden, het uitvoeren van groundbewerkingen zoals afgraven, ophogen, vergraven, en egaliseren van gronden, het aanleggen of dempen van

sloten, greppels, dammen, stuwen of kleine geïsoleerde wateren en het aanbrengen van oppervlakte verhardingen aanbrengen. Hiermee zijn in onze ogen de eventueel aanwezige aardkundige waarden beschermd.

Conclusie:

- ✓ Voor de genoemde bosjes – en overigens ook andere natuurlijke en groene elementen – worden geen cultuurhistorisch vlakken opgenomen. Bestaande regels voor de aanwezige natuurlijke en landschappelijke waarden bieden voldoende bescherming.

4 Bijlagen

4.1 Overzicht van figuren en tabellen

Figuren

Figuur 1. Uitsnede uit Verordening ruimte 2014 - kaart Cultuurhistorie	16
Figuur 2. Uitsnede plankaart 1B, Bestemmingsplan Buitengebied 2005 - gebieden met landschappelijke waarden.	17
Figuur 3. Werking van een aardbreuk.	18
Figuur 4. Vermoedelijke ligging van de Peelrandbreuk binnen Boekel.	18
Figuur 5. typerende landschappelijke kenmerken langs de peelrandbreuk.	18
Figuur 6. Verbeelding cultuurhistorische waarden en waardevol groen, locatie Berkhoek 14	23
Figuur 7. Verbeelding cultuurhistorische waarden en waardevol groen, locatie Neerboek	24
Figuur 8. Indicatieve gebied ensemble Leurke, Heemkundekring	25
Figuur 9. Verbeelding cultuurhistorische waarden en waardevol groen, cluster Leurke	26
Figuur 10. Indicatief gebied en waarden omgeving van De Elzen, Heemkundekring	27
Figuur 11. Verbeelding cultuurhistorische waarden en waardevol groen, cluster Elzen	28
Figuur 12. Verbeelding cultuurhistorische waarden en waardevol groen, kleine Burgt	30
Figuur 13. Voorstel cultuurhistorisch waardevol vlak - ensemble Berkhoek 14	31
Figuur 14. Voorstel cultuurhistorisch waardevol vlak - ensemble Neerboek	31
Figuur 15. Voorstel cultuurhistorisch waardevol vlak - ensemble Leurke	32
Figuur 16. Voorstel cultuurhistorisch waardevol vlak - ensemble Kleine Burgt	32
Figuur 17. Oude landbouwgronden De Burgt - Bovenstehuis	34
Figuur 18. Middeleeuwse cultuurgronden Biesthoek - De Elzen	35
Figuur 19. Landbouwgronden Peelsehuis	36
Figuur 20. Rondeel en historische akker Berkhoek	37
Figuur 21. Middeleeuwse akkers Putakker	39
Figuur 22. Oude akkers / kampen ensemble Leurke	40
Figuur 23. Ligging Nellendijk in Omgevingsplan	42
Figuur 24. Ligging Gramsoordse Stigt in Omgevingsplan	43
Figuur 25. Onvoldoende beschermde A-watgangen van het Waterschap Aa & Maas	44

Tabellen

Tabel 1. Overzicht van Monumentale en cultuurhistorisch waardevolle objecten: uit bestemmingsplan Buitengebied 2005 en Omgevingsplan 2016	20
Tabel 2. Beschrijving op hoofdlijnen van karakteristieken en waarden cultuurhistorisch waardevolle objecten	21
Tabel 3. Aanwezige omgevingswaarden Berkhoek 14.	23
Tabel 4. Aanwezige omgevingswaarden Neerboek.	24
Tabel 5. Aanwezige omgevingswaarden cluster Leurke.	25
Tabel 6. Aanwezige omgevingswaarden cluster Elzen.	28
Tabel 7. Aanwezige omgevingswaarden Kleine Burgt.	29
Tabel 8. Aanwezige omgevingswaarden oude landbouwgronden De Burgt - Bovenstehuis.	34
Tabel 9. Aanwezige omgevingswaarden middeleeuwse cultuurgronden Biesthoek – De Elzen.	35
Tabel 10. Aanwezige omgevingswaarden landbouwgronden Peelsehuis	37
Tabel 11. Aanwezige omgevingswaarden Rondeel en historische akker Berkhoek.	38
Tabel 12. Aanwezige omgevingswaarden middeleeuwse akkers Putakker.	40
Tabel 13. Aanwezige omgevingswaarden kampenlandschap van het Leurke	41
Tabel 14. Geldende beschermingsregiem voor aangedragen te beschermen bosjes.	45

4.2 Overzicht potentiële en aangedragen waardevolle objecten

MIP-objecten die volgens de Heemkundekring cultuurhistorisch waardevol (kunnen) zijn						
nr	Adres	Architectuur-historische waarde	Cultuurhistorische waarde	Ruimtelijke samenhang / landschappelijke waarde	Gaafheid	Omschrijving
22	Berkhoek 16-18	+/-	-	-	nvt	
23	Bezuidenhout 1	+/-	-	-	nvt	
24	Biesthoek 1	+/-	+	+	-	T-boerderij
25	Biesthoek 3-3a	+/-	-	-	nvt	
26	Bovenstehuis 24	+/-	-	-	nvt	
27	Bovenstehuis 28	+/-	+	++	+/-	Langgevelboerderij
28	Bovenstehuis 30	+/-	+	+	+/-	
29	Bovenstehuis 36-36a	+/-	-	-	nvt	
30	Burgt 1-3	+/-	+/-	+/-	+/-	Kortgevelboerderij
31	Burgt 9	+	+	+	+/-	Langgevelboerderij
32	Daandelendennen 22		geen info			Kortgevelboerderij
33	Daniel de Brouwerstraat 11	+/- - +	+/-	+	+/-	Woonhuis+werkplaats
34	De Aa 1		geen info			Woonhuis/werkplaats
35	De Aa 3	+/-	+	+	+/-	
36	De Aa 4-4a	+/-	+	-	+/-	
37	De Bunders 11	+	+	+	+/-	
38	Dennenmark 5		geen info			Langgevelboerderij
39	Elzen 1	+/-	+	+	+/-	
40	Elzen 12	+/-	+	+/-	+/-	
41	Elzen 16	+/-	+	+/-	+/-	
42	Elzen 7	+/-	+	+/-	+/-	
43	Gagelstraat 1	+/-	+	+/-	+/-	
44	Gemertseweg 12	+/-	+	+	+/-	
45	Grote Baan 2	+	+	+	?	
46	Grote Baan 6	+	+	+/-	+/-	Kortgevelboerderij
47	Grote Baan 6		geen info			Kortgevelboerderij
48	Het Goor 2	+/-	+	+/-	+/-	
49	Het Goor 6-8	+	+	+/-	+/-	
50	Hoekstraat 3	+/-	+	+	+	Langgevelboerderij
51	Hoekstraat 9		geen info			Kortgevelboerderij
52	Kluisstraat 2		geen info			Huize Padua, Eikenheuvel-paviljoen
53	Kluisstraat 2 / Oudelaan 11		geen info			Huize Padua, arbeidstherapie
54	Kluisstraat 2 / Oudelaan 4		geen info			Huize Padua, paviljoen opleidingsgebouw
55	Kluisstraat 3	+	+	+	+/-	
56	Lage Raam 4		geen info			Langgevelboerderij
57	Lage Raam 6	+/-	+	-	+/-	Langgevelboerderij
58	Leurke 2-3		geen info			Langgevelboerderij - Hallenhuis verbouwd tot T-boerderij
59	Leurke 5		geen info			T-boerderij - Hallenhuis verbouwd tot T-boerderij
60	Leurke 6	+	+	+/-	+/-	
61	Molenstraat 7	+/-	+	+/-	+/-	Café
62	Molenstraat 8	+/-	-	-	nvt	
63	Molenstraat 9		geen info			Langgevelboerderij, opslag
64	Neerbroek 13-13a	+/-	+	+/-	+/-	Langgevelboerderij
65	Neerbroek 20	+	+	++	-	Krukhuisboerderij (voor 1997 al gesloopt)
66	Neerbroek 22		geen info			Langgevelboerderij
67	Noordstraat 3-5	+/-	-	-	nvt	Kortgevelboerderij
68	Noordstraat 7	+/-	+	+/-	+/-	
69	Peelsehuis 10	+	+	+/-	+/-	
70	Peelsehuis 4		geen info			Kortgevelboerderij
71	Peelsehuis 8		geen info			Boerderij / garage
72	Peelstraat 12	+/-	+	+/-	+/-	T-boerderij
73	Putakker 2		geen info			Langgevelboerderij
74	Rietven 1		geen info			Langgevelboerderij
75	Rietvenseweg 2	+	+	+/-	-	Langgevelboerderij
76	Statenweg 20		geen info			Kortgevelboerderij
77	Statenweg 36	+/-	+	+/-	+/-	
78	Statenweg 55		geen info			CHV/NCB-gebouw
79	Statenweg 57		geen info			Villa
80	Telefoonstraat 39-39a	+/-	+	-	-	
81	Vale Peelweg 1	+/-	+	+	+/-	Langgevelboerderij (Wilhelmina-hoeve)
82	Vosdeel 4	+/-	+	+/-	+/-	
83	Vosdeel 6	+/-	+	+/-	+/-	
84	Voskuilenweg 12		geen info			T-boerderij
85	Voskuilenweg 13	+	+	+	+/-	
86	Voskuilenweg 15-15a		geen info			Langgevelboerderij, dubbel woonhuis
87	Wanroijseweg 11-13					Noodwoning, woonhuis
88	Wanroijseweg 3	+/-	+	+/-	+	Stal
89	Wanroijseweg 5	+/-	+	+/-	+/-	Langgevelboerderij
90	Waterdelweg 3	-	+	+/-	+/-	Langgevelboerderij, woonhuis
91	Zanddelweg 3		geen info			Langgevelboerderij
92	Zandhoek 11	+	-	-	nvt	Krukboerderij
93	Zandhoek 5	+/-	-	-	nvt	
94	Zijp 4	+/-	+	+/-	-	

Niet MIP-objecten die volgens de Heemkundekring cultuurhistorisch waardevol (kunnen) zijn						
nr	Adres	Architectuur-historische waarde	Cultuurhistorische waarde	Ruimtelijke samenhang / landschappelijke waarde	Gaafheid	Omschrijving
95	De Aa 6	+/-	+	+	+/-	Boerderij. Eén van de oudste boerderijen in Boekel
96	Elzen 1		geen info			Klassiek groot hallenhuis, structuur nog te zien
97	Leurke 4		geen info			Ontwikkeling van hallenhuis, naar Langgevelboerderij, naar T-boerderij
98	Neerbroek 2		geen info			
99	Neerbroek 10		geen info			
100	Putakker 3		geen info			Voormalige krukboerderij
101	Volkelseweg 2		geen info			Hallenhuis